

TDK-dolgozat

Kurbel Andrea

2013.

„Közösen egy célért!”
avagy nagyon nagy erő az emberiség

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	1
1. A harmadik szektor.....	3
1.1. A civil és nonprofit szervezetek fogalma	3
1.2. Miért jönnek létre nonprofit szervezetek?	5
1.3. A nonprofit szervezetek stakeholderei	5
1.4. A nonprofit szervezetek helyzetét meghatározó világtendenciák	6
1.5. A magyar nonprofit szektort meghatározó tendenciák.....	7
1.6. A magyar nonprofit szektor helyzete számokban	7
2. Önkéntesség fogalma.....	10
2.1. Definíciós kérdések	10
2.2. Az önkéntes munka vagy tevékenység.....	10
2.3. Formális és informális önkéntesség.....	11
2.4. Hagyományos és új típusú önkéntesség	11
3. A világ legnagyobb huminatórius segélyszervezete	13
3.1. A Magyar Vöröskereszt szabályozása és szervezeti felépítése	14
3.2. Magyar Vöröskereszt SWOT analízise	16
4. Önálló kutatás	17
4.1. A kutatás célja	17
4.2. A kutatás hipotézisek.....	18
4.3. Minta jellemzői.....	19
4.4. Kérdőív szerkezete	21
4.5. Kérdőíves lekérdezés eredményének kiértékelése statisztikai módszerekkel	22
4.5.1 Leíró statisztika módszerek alkalmazása	22
4.5.2 Hipotézis vizsgálat	24
4.6. Kérdőíves lekérdezés önkéntes motivációkra vonatkozó részének elemzése	30
4.7. A mélyinterjú tapasztalatai	33

4.7.1	A mélyinterjú alanya és a kérdéskörök	33
4.7.2	A mélyinterjú eredményei	33
5.	Javaslataim és összegzés	36

Irodalomjegyzék

Mellékletek

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat	Régi és új típusú önkéntesség összehasonlítása	12
2. táblázat	A Magyar Vöröskereszt SWOT analízise	16
3. táblázat	Önkéntesek által a 4-es kérdésre adott pontszámok átlagai	22
4. táblázat	Önkéntesek megoszlása aszerint, hogy saját bevallásuk szerint rendelkeznek-e önkéntes szerződéssel és a csoportok átlag életkora.....	29
5. táblázat	Az önkéntesek megoszlása aszerint, hogy szeretnék-e folytatni az önkéntes tevékenységet és a csoportok átlag életkora.....	30

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra.	A nonprofit szervezetek területi megoszlása Magyarországon 2012.....	8
2. ábra.	A MVK taglétszámának alakulása 2008-2011 között.....	14
3. ábra.	A MVK taglétszámának összetételének változása 2010-2011-ben.....	15
4. ábra.	Az önkéntesek nemek szerinti megoszlása a mintában.....	19
5. ábra.	Az önkéntesek életkori megoszlása a mintában	20
6. ábra.	Az önkéntesek megoszlása aszerint milyen gyakran végeznek önkéntes tevékenységet	20
7. ábra.	Az önkéntesek megoszlása iskolai végzettség szerint.....	21
8. ábra.	Önkéntesek által a 7-es kérdésre adott pontszámok átlaga	23
9. ábra.	Önkéntesek megoszlása aszerint, hogy tervezik-e folytatni az önkéntes tevékenységet, valamint a folytatni kívánók nem szerinti megoszlása.	24
10. ábra.	A lekérdezett önkéntes iskolai végzettségük és önkéntes tevékenység végzésének gyakorisága közötti kapcsolat.	25
11. ábra.	Önkéntesek megoszlása a mintában aszerint mióta végeik az önkéntes tevékenységet és rendelkeznek-e önkéntes szerződéssel	26
12. ábra.	Önkéntesek megoszlása aszerint, hogy milyen neműek és saját bevallásuk szerint mi az általuk legjobban kedvelt önkéntes tevékenység a szervezetnél.	27

BEVEZETÉS

Dolgozatom kutatási témájának a Magyar Vöröskereszt Ifjúsági szekciójának munkájának vizsgálatát tűztem ki, aktív önkéntesként magaménak érzem a humanitárius eszméket, amiket a szervezet képvisel. Az önkéntes munka során elsődleges célunk, hogy segítsünk az emberhez méltatlan sorsban élő embertársainkon, törekedjünk életüket elviselhetőbbé tenni. A Vöröskereszt szervezetek békében az emberek életének élhetőbbé tételért küzdenek a mindennapokban. Jómagam is megéltem önkéntesként több katasztrófa helyzetet, és hiszem, hogy érdemes, sőt szükséges beszélni arról a sokszor emberfeletti küzdelemről, amit hivatásos munkatársak és önkéntesek vívnak a szervezet keretein belül nap, mint nap. Én 2011 óta vagyok önkéntes a Magyar Vöröskereszt Középmagyarországi régiójában, több területen szereztem már tapasztalatot és ezeket felhasználva tűztem ki célomul, hogy bemutatom a vöröskeresztes önkéntesek munkájának értékét, hiszem, hogy a hétköznapiakban tett kisebb-nagyobb jó cselekedetek hatással vannak a környezetünkre és képesek vagyunk jobbra tenni a világot azáltal is, hogy ifjúsági vöröskeresztesként gyermekprogramokat szervezünk, elsősegélyt oktatunk, vagy egyszerűen csak mosolyt csalunk az emberek arcára ezzel színesebbé, talán boldogabbá, élhetőbbé teszünk a szürke, stresszes hétköznapiakat.

A 2008-as elhúzódó gazdasági válság hatására egyre többen fordulnak a Vöröskereszt szervezetekhez, olyanok is, akik eddig egyáltalán nem szorultak segítségre. A középosztály szintén nehézségekkel néz szembe; az Európai Unió számos Vöröskereszt társasága jelezte, hogy növekszik az anyagi segítségért hozzájuk fordulók száma. Az EU Vöröskereszt társaságainak több mint kétharmada az élelmiszerek osztását is belefoglalja hazai programjaiba, mely tevékenység a közelmúltban nem volt jellemző.

A gazdasági válság humanitárius hatásait sok a statisztikai adatokból nem lehet leszűrni, ki kell mennünk terepre, a Vöröskereszt szervezetek tanulmánya „Azon alapul, amit önkénteseink és munkatársaink az általuk segített közösségekben megfigyeltek, ők sokszor hamarabb érzékelik a változásokat, mint a hivatalos felmérések.”

Bár a gazdasági válság hatásai eltérőek, úgy tűnik, mindenképpen fokozódik a bizonytalanság, amely a mentális egészségügyi problémák megnövekedéséhez, túlzott alkohol és drogfogyasztáshoz, társadalmi elszigetelődéshez és általános stresszhez vezet. Ennél a pontnál felértékelődnek az ifjúsági vöröskeresztes szervezetek lehetőségei, hiszen az ifjúság közvetlenül az iskolákba tud eljutni vagy már eleve ott van, így közvetlenül veheti észre a szociálisan rászoruló gyerekeket és segítheti őket.

A rászorultság és a szükségét szenvedők körében megnyilvánuló munkáért és szolgáltatásokért folyó verseny fokozódása miatt az egész térségben veszélybe kerülhet a társadalmi összefogás, hatalmas társadalmi feszültség alakul ki minden országban, ami megakadályozza az összefogást, fejlődést. Különösen aggasztó, hogy a csökken a munkahelyek száma, ezáltal fokozódik a fiatalok sebezhetősége, mert nehezebben találnak munkát, sokkal nagyobb a munkaerőpiaci verseny. A jelentés szerint, ahhoz, hogy gyorsan megbirkózzunk a szociális esetek növekvő számával, bővíteni kellene a jelenlegi programok jogosultsági feltételeit, hogy rászorulóknak újabb rétegeinek tudjunk segítséget nyújtani. (Egy tanulmány, amely felfedi a gazdasági válság humanitárius hatásait Európában - Sajtóközlemény [2009]) Felgyorsult világunkban elengedhetetlen legyen egy olyan humanitárius segélyszervezet, amely választ tud adni a társadalmi problémákra, segít áthidalni a társadalmi szakadékokat.

1. A HARMADIK SZEKTOR

Az elmúlt évtizedekben hazánkban és nemzetközi szinten is lejátszódó társadalmi-, gazdasági-és politikai változásoknak köszönhetően fejlődésnek indult a civil szféra, ugrásszerűen megnőtt a társadalmi önszerveződések száma, és egy színes összetételű nonprofit szektor jött létre.

Magyarországon a rendszerváltás előtt hosszú évtizedekre visszamenőleg nem voltak adottak a társadalmi önszerveződés és érdekérvényesítés hagyományai és mintái, így a létrejött szervezetek jelentős része sokszor nem a „legmegfelelőbb” jogi formában működött, illetve feladatainak ellátásához nem rendelkezett megfelelő szakmai és technikai háttérrel. (Kákai [2004] 32-36.o.)

A harmadik szektor létjogosultságát az a helyzet adja, hogy sem a piaci, sem az állami szektor nem alkalmas minden társadalmi igény, minden közszolgáltatás kielégítésére. A piaci (forprofit) szektor a nyereséget ígérő gazdasági tevékenységekre koncentrál. Az állami szektor elsősorban arra hivatott, hogy a társadalom egészét szolgáló közjavakról gondoskodjon adott fejlettségi szinten minden állampolgár számára. A nonprofit szektor szervezetire marad minden egyéb feladat, amelyek ellátására a másik két szektor felelősségvállalása nem terjed ki. A nonprofit szervezetek biztosítják a társadalmi önszerveződés és érdekérvényesítés kereteit, alkalmat adnak kisebb-nagyobb társadalmi csoportok különleges igényeinek megfelelő

szolgáltatások kifejlesztésére, a nem profitcélú társadalmi innovációra és a társadalmi problémák közösségi (de nem állami) kezelésére. Egyrészt tehermentesítik az állami szektort, másrészt lehetőséget teremtenek annak társadalmi ellenőrzésére. (Harsányi [1998b])

1.1. A civil és nonprofit szervezetek fogalma

A dolgozatomban ezen részében a civil és nonprofit szervezetek fogalmát és jelentéstartalmuk értelmezését mutatom be röviden.

A civil és nonprofit szervezetek két alapvetően eltérő szervezetcsoportot alkotnak, és bár ezek nem azonosak, de a nonprofit szervezeteknek éppúgy lehetnek civil jellegzetességeik (pl. az önkéntesség, a kormánytól való függetlenség), mint ahogy a civil szerveződéseknek is lehetnek nonprofitokra jellemző sajátosságai (pl. intézményesült működés a profitszerzés elsődleges célja nélkül) ezért nagyon nehéz elkülöníteni a két szervezetet. Külön rögzített jogszabályban sincs foglalta mi a különbség a nonprofit és

civil szektor között. A nemzetközi és hazai tapasztalatok alapján minden nonprofit szervezetnek a következő kritériumoknak kell megfelelni: (Papp Ilona [2003])

Először is az ide sorolt egységek nem profitorientáltak. Ez nem a profitszerzés megtiltását, hanem a működés során esetleges elért profit kivételének, szétosztásának tilalmát jelenti. A tevékenység során létrejövő profit az alaptevékenység bővítésére fordítható. (Papp Ilona [2003])

Másodszor politikai függetlenség, adott szervezetek nem kötődhet semmilyen formában politikai párthoz vagy kormányzati szervezethez. A függetlenség ebben az esetben elsősorban működési, gazdálkodási, vezetési autonómiát jelent. (Papp Ilona [2003])

Harmadszor szervezet intézményesültek, ennek megfelelően szabályos vezetőségük és kialakult működési szabályaik vannak, azaz nem háztartás szintű szervezet. (Papp Ilona [2003])

Negyedszer közhasznú tevékenységet végez, tágabban értelmezve minden az állampolgárok által létrehozott minden öntevékeny szervezet közhasznú, hiszen az ilyen öntevékeny szervezeteknek létrehozását nem törvény rendeli el, s nem is kényszer hatása alatt jönnek létre. Szűkebben értelmezve azokat a szervezetek soroljuk ide, akik nem csak tagjaikkal tesznek jót, hanem szűkebb közösségükért is tesznek valami hasznosat, például ruhagyűjtés és szétosztás (ez esetben a rászoruló tagok is kaphatnak a ruha adományból, de elsődleges cél lehet a hajléktalanoknak téli ruházatot biztosítani). (Papp Ilona [2003])

Következő fontos tulajdonság, hogy adományokból, pályázatokból, 1%-os adó felajánlásokból, saját bevételből fedezik a működési költségeiket. Ezenfelül a nonprofit szervezetek kaphatnak költségvetési támogatást, állami megrendeléseket, vállalkozói tevékenységet, és szolgáltatásaik ellenében jutnak ár-és díjbevételekhez. (Papp Ilona [2003]) (Általában nonprofit szervezet számlaképes és nyújtott szolgáltatásuk ellentételezéséből tartják fent magukat.)

Az utolsó ilyen szempont, hogy közvetlen politikai hatalom megszerzésérét és gyakorlását célul nem tűzheti ki egyetlen nonprofit szervezet sem. Az egyik legfontosabb dolog, hogy politikai szervezetek kizárásával működhetnek. (Bódi-Jung-Lakrovits[2003]) A nemzetközi gyakorlatban általánosan elfogadottnak számít, hogy az állami végrehajtó szervezet, politikai pártokat és fiókszervezeteket ki kell zárni a nonprofit szervezetek közül. (Papp Ilona [2003])

1.2. Miért jönnek létre nonprofit szervezetek?

A nonprofit szervezeteknek társadalmi integrációs és aktív politika formáló szerepük. A nonprofit szervezetek segíthetnek az állampolgárok igényeinek közvetítésében a mindenkori kormányzat, pártok felé, így elősegítve az újonnan felmerülő igények kielégítését, tudják formálni a szakpolitikák kialakítását (pl.: kultúra, oktatás, egészségügy, szociálpolitika stb.) (Harsányi [1997a]; Kuti [1997]). Habermes szavaival élve a civil kezdeményezések már csupán úgynevezett „publicisztikai befolyásuk révén (is) politikai hatást érnek el, vagy közvetlenül részt vesznek a nyilvános kommunikációban, vagy tevékenységeik jellegénél fogva hozzájárulnak a nyilvános vitához.” (Habermas [1993])

Az emberek, más néven egyének, főként a fejlett társadalmakban nonprofit szervezetek létrehozásával reagálnak a választási lehetőségek és a szabadság szűkülésére. Ezek a szervezetek biztosítják az egyén számára a szabadságot a hétköznapiakban, az érdeklődésüknek megfelelő tevékenység végzésének szabadságát.

Nagyon sok ember a hétköznapi munkavégzése során „börtönben” érzi magát, nem tudja kiélni a kreativitását, nem tudja kifejezni önmagát. A nonprofit szervezetek tagjainak lehetőségük van az összetartozás érzését átélni, csapatban dolgozni egy cél érdekében.

A nonprofit szektor tudatosítja az emberi szükségletek sokféleségét. A civil szervezetek képviselik a folytonos változékonyságot, innovációt, tenni akarást a „köz” érdekében.

A küldetés tudat, az elkötelezettség egy ügy mellett, a tenni akarás hívja életre az ilyen szervezeteket, a kezdeményezőkésség, a társadalmi innováció a legfontosabb mozgatórugója az ilyen szervezeteknek.

A társadalom lelkiismereteként működik a nonprofit szektor, például: karitatív szervezeteknek való adományozás. (Papp Ilona [2003])

1.3. A nonprofit szervezetek stakeholderei

A stakeholderek, más néven érintettek azon csoportok, amelyek befolyással bírnak a szervezet működésére. A stakeholdereket két nagy részre bontjuk: a belső és külső érintettek. A belső érintettek közé soroljuk azokat, akik a szervezetben dolgoznak (munkavállalók, vezetők, önkéntesek). A külső érintettek csoportjába soroljuk a különböző beszállítókat, hatóságokat, természeti környezetet és magukat a fogyasztókat is. Egy civil szervezet esetén ez a legfontosabb stakeholderek: adózók (1%), önkéntesek, önkormányzatok, partner szervezetek, hatóságok (pl.: NAV), pályázató szervezetek.

1.4. A nonprofit szervezetek helyzetét meghatározó világtendenciák

Nemzetközi szinten a nonprofit szervezetek helyzetét rengeteg különböző tényező befolyásolja, ezeket sorolom fel a következőkben(Papp[2003]):

Erős versenykényszer, gazdasági racionalitás előtérbe kerülése,

Egyre szélesebbre nyílik szét a társadalmi olló és fokozódik a feszültség a társadalom alsó és felső kvartilise között.

Információs globalizáció: a glóbusz összeszűkülése és az ezzel együtt járó hírverseny, minden eseményről azonnal értesülhetünk, nincs hírviasszatartás vagy cenzúra, választási lehetőség van a hírközlő médiumok közül, a hírversenyben sokszor az erősebbek nyernek, például: nagyobb csatornák közölnek kizárólagosan híreket. (Papp[2003])

Kulturális globalizáció:kulturális eredményekhez könnyen hozzájuthatunk bárhol a világban, fokozatosan megszűnnek a nyelvi, kulturális korlátok az internet segítségével. A kulturális verseny felgyorsulása új technikák és technológiákat is alkalmaz, ugyanakkor a tömegben megjelenő új alkotások szinte fogyasztási kényszert idéznek elő, például a divat vagy elektronikai termékek esetén. A kulturális globalizáció hatására egyre inkább elmosódnak a kis népek és kis nyelvek megismerésének vágya más civilizációk számára.

Határokon átnyúló kihívások: A határok egy részének megszűnése, az ipari termelés fejlődése, a fogyasztás növekedése olyan veszélyeket hozott magával, amiket már nem lehet csupán nemzetgazdasági szinten a hagyományos eszközökkel megoldani, hanem szükségessé vált a nemzetközi összefogás az országok között. (Papp[2003])

Civil szervezetek válasza a pici kihívásokra: Jellemző, hogy civil szervezetek jelentek meg azokon a területeken, ahol az adott termék vagy szolgáltatás tovább terjedése kiszorítja a társadalom rászoruló fogyasztóit. Emellett civil kezdeményezések azokon a területeken, ahol társadalmi racionalizálás megfogalmazható a gazdasági racionalizálás helyett, például: tudatos vásárlásra buzdító fogyasztói mozgalmak. A piaci nézeteltérések megoldására szakmai, munkaadói, munkavállalói, fogyasztói szövetségek, egyesületek ügyelnek, ilyen például az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület Békéltető Testülete. (Papp[2003])

Civil kezdeményezések a kulturális identitás megóvásában: Céljuk lehet ilyen esetben, hogy megőrizték a közösség kulturális örökségét, új kísérletekbe, új megoldásokba fogjanak és információt közöljenek, a fenntartsák az érdeklődést a kisebb közösség kultúrája iránt. (Papp[2003])

Civilek a jelentkező veszélyek, negatív externáliákkal szemben: Tipikusan ilyen kezdeményezések a zöld mozgalmak, munkanélküliek segítése, menekültügy. (Papp[2003])

1.5. A magyar nonprofit szektort meghatározó tendenciák

Magyarországi a nonprofit szektor reneszánszát éli napjainkban, folyamatos bővülés tapasztalható. Ennek több oka is van, az első ilyen ok, hogy a háborús időszak és az államszocializmus éveiben megtört fejlődési trendhez való visszatérés gyorsító hatását tapasztalhatjuk (Jánossy F. elmélete alapján). A visszatérés lehetőségét javító körülmények segítik a csupán gyökereiben fent maradt szervezeteket, akik most a viharos időkben a rendszerváltás után újjá tudtak születni

Emellett fontos tényező, hogy a társadalmi mobilitás felgyorsult, új kötődések keresésére kerül sor, klubok, egyesületek létrehozásával. (Papp[2003]) Egyre inkább megjelenik az igény az emberekben, hogy szeretnének tartozni valahova, és ezt a közösségi érzést egyre kevésbé kapják meg a munkahelyükön, iskoláikban vagy akár családjukban.

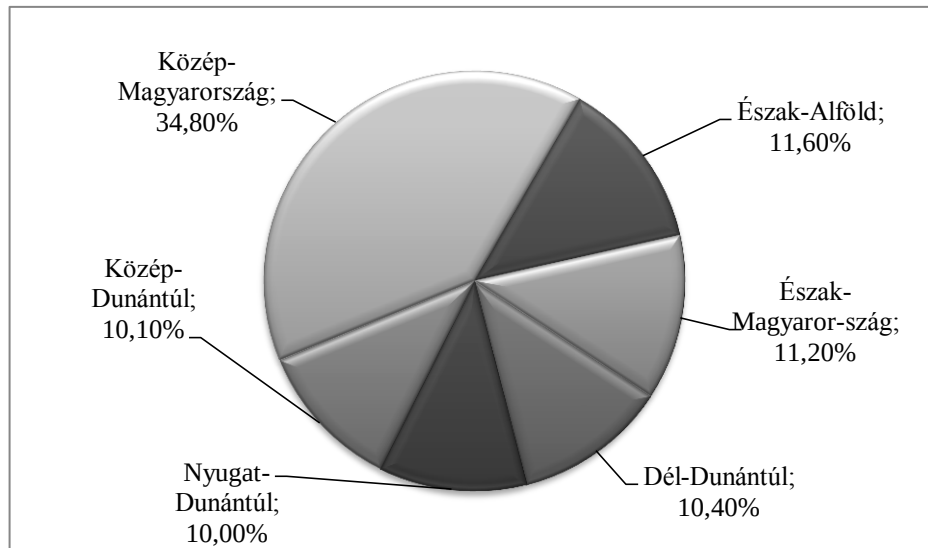
Felkapta a fejét egy ennél égetőbb probléma, a hiányzó jóléti szolgáltatások kérdésköre, ilyen az ingyenes és általános közellátás, az állami szolgáltató intézmények forráshiánya a költségvetés egyensúlyromlásának hatására jelentősen megnőtt a kilencvenes években. (Papp[2003]) Ebben az esetben megjelenik az „áthárított felelősség”, azaz a központi kormányzatok helyett a civil szervezetek keresnek megoldásokat az újonnan megjelenő problémákra, például: környezetszennyezés, hajléktalanok számának megnövekedése.

Továbbá hangsúlyos kérdés a mai világunkban, hogy a túlélésért folytatott harcban nagyon sok olyan ember kerül a társadalom peremére, akiken az állam már nem tud segíteni, így csak a civil szervezetekre számíthatnak. (Papp[2003])

1.6. A magyar nonprofit szektor helyzete számokban

A magyarországi nonprofit koncentráció jellemzi a legtöbb nonprofit szervezet a Közép-magyarországi régióban működik. A szektor növekvő szerepét a szervezetek számának bővülése, valamint a bevételek és a foglalkoztatottak ennél is nagyobb növekedése jelzi. Tízezer lakosra jutó számuk tekintetében már nem kimagasló a központi térség helyzete, azonban itt is az átlagosnál nagyobb értékkel találkozhatunk, ami még Dél-Dunántúlról is elmondható, a relatíve legkisebb civil aktivitás pedig Észak-Alföldön figyelhető meg. szervezetek számának területi megoszlásában egy évtized alatt nem történt lényeges változás, de a régiók sorrendje módosult. A legtöbb nonprofit (22 604) továbbra is közép-magyarországi székhellyel rendelkezett, ami a szervezetek 35%-át tette ki. A legkevesebb

– az előzőekben mondottakkal összefüggésben – Nyugat- Dunántúlon (6 481) működött, átengedve ötödik helyét Dél-Dunántúlnak, míg a korábban sereghajtó Közép-Dunántúl a hatodikat foglalta el. Az első négy sorrendje ugyanakkor 2000-hez képest nem változott. (Központi Statisztikai Hivatal [2012. augusztus])

1. ábra. A nonprofit szervezetek területi megoszlása Magyarországon 2012-ben.

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal [2012. augusztus] A nonprofit szektor szerepe a régiókban című jelentése alapján saját készítésű ábra Letöltés ideje: 2013.11.02.

Itt szeretném kiemelni, hogy ahogy az ábra mutatja a legaktívabb régió a Középmagyarországi régió (Budapest és Pest megye). Területi összehasonlításban nemcsak a nonprofit szervezetek abszolút száma, hanem a tízezer lakosra jutó értéke is Középmagyarországon a legmagasabb (76), az országos átlag 65 volt.

2010-ben 65 ezer nonprofit szervezet működött az országban. Számuk az ezredfordulóhoz viszonyítva közel 18 ezerrel bővült, de az utóbbi éveket az új alapítások mérséklődő tendenciája jellemezte. A szervezetek számának növekedési üteme az évtized során Középmagyarországon és Észak-Magyarországon mutatta a legnagyobb, több mint négytizedes dinamikát. A többi térségben a növekedés mértéke 28–38% között szóródott.

A nonprofit szervezetek tevékenységi köre igen színes, nagyon sokféle területen működnek ilyen szervezetek, kielégítve ezzel a társadalmi szükségleteket. Legtöbbjük minden régióban a szabadidő, hobbi tevékenységi körben működött, döntő részben alapítványként, vagy egyesületi formában. A tevékenység szerteágazó jellegéből adódóan megtalálható közöttük a játék, a szabadidő hasznos eltöltése, a természetjárás, vadásztársaságok, horgászegyesületek működtetése, vagy az öregdiákokat tömörítő

szervezetek is. A nonprofitok átlagosan 8,8%-a szociális területen tevékenykedett. Ezen szervezetek rugalmasságuk, befogadóképességük miatt az állami szociális ellátó rendszer kiegészítéseként, vagy akár helyettesítőjeként a hátrányos helyzetű személyeket segítő feladatokat is végeznek. (Központi Statisztikai Hivatal [2012. augusztus])

2. ÖNKÉNTESÉG FOGALMA

A nonprofit szervezetek legértékesebb erőforrása az önkéntes, így mielőtt tovább lépnék, dolgozatomban fontosnak tartom definiálni, hogy kit nevezünk a magyar jog szerint önkéntesnek, és milyen jellemzők szerint csoportosítja a szakirodalom az önkéntes tevékenységet. Az önkéntesség napjainkban a közbeszéd részévé vált, a tevékenység létezését és a hozzá kapcsolódó jogokat, kötelezettségeket az állam a Ptk. 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló jogszabállyal elismerte és rendezte. (Czike-Kuti[2006] 23-24.o.)

2.1. Definíciós kérdések:

Három jellemző tulajdonsággal általánosságban is meghatározható az önkéntes: az első az önkéntes tevékenységet elsősorban nem anyagi ellenszolgáltatásért végzik, de a kiadások megtérítése, vagy jelképes fizetség megengedhető. Második a tevékenység „önkéntes”, tehát semmilyen külső erő nem kényszeríti a személyt arra, hogy az adott tevékenységet folytassa, abszolút szabad akaratából cselekszik. A tevékenység más személyek, csoportok vagy társadalom egészének hasznára irányul, bár köztudott, hogy az önkéntesség jelentős haszonnal jár az önkéntes személyre nézve is. (Czike-Kuti[2006] 24.o.)

Ez a definíció azért is nagyon fontos, mert ezzel el tudjuk határolni az önkéntes tevékenységet például a munkavégzéstől vagy gyakornoki státusztól, melyeknek szerződéses feltételei vannak, amik közül az egyik a fizetség. Továbbá ebbe a definícióba az sem fér bele, hogy önkéntességnek nevezzük a korábban az államszocializmus idején kötelező kommunista szombatot vagy a most törvénybe iktatott közösségi szolgálatot. Tehát ezt összegezve meg kell állapítanunk, hogy mai értelemben csak is akkor beszélünk önkéntességről ha fent említett három kritériumnak maradéktalanul megfelel a tevékenység. (Czike-Kuti[2006])

2.2. Az önkéntes munka vagy tevékenység:

A korábbi évek kutatási során az önkéntes munka szóhasználat terjedt el, amelyet mára az önkéntes tevékenység kifejezésre szeretnének lecserélni a kutatók, mivel a munka hagyományos értelemben egy szerződéses fizetett jogviszonyt takart, de az önkéntesség ettől távol áll, ahogyan az előzőekben arra rávilágítottam. Az önkéntes tevékenység fogalma pedig lehetőséget ad arra is, hogy az önkéntességet a lehető legtágabban, munkán

túli értelemben használhassuk, azaz a közösségért, társadalomért végzett fejlesztő, értékteremtő tevékenységként fogjuk fel. (Czike-Kuti[2006] 25.o.)

2.3. Formális és informális önkéntesség:

A formális önkéntességnek tekintjük azt, amikor egy önkéntes egy adott szervezettel szerződéses jogviszony keretében végez valamilyen megbízásos tevékenységet, ezt a szervezet vezeti jelenléti íveken akár, megjelennek statisztikai összesítések alkalmával a szervezet közhasznúsági jelentésében. Ezzel szemben az informális önkéntesség, olyan szervezetlen tevékenység, ami során az önkéntes nem jelenik meg a statisztikai összesítésekkor, hivatalos papíron nem jelenik meg az általa végzett tevékenység, ilyenek lehetnek például, ha valaki rendszeresen segít bevásárolni az idős szomszédjának, vagy segít a plébánia kitakarításában, főz a helyi plébános úrra és hasonló szolgálatok a helyi közösség irányába.

Az önkéntesség formalizált volta nem feltétlenül szükséges, hiszen ha a természetes szociális háló megfelelően működik, a nagyfokú szolgáltatásszervezésre nincs szükség. (Czike-Kuti[2006]) Ennek ellenére formalizálása mind az önkéntesnek, mind az őket fogadó szervezetek számára előnyökkel járna. Ilyen előny, hogy a szervezetekhez kapcsolódó önkénteseket könnyebb elérni, információval ellátni (pl.: katasztrófa esetén mozgósítani vagy akár programokról értesíteni őket egy hírlevél formájában). Továbbá a szervezet kapcsolati hálót jelenthet az önkéntes számára, amely segíthet munkahelykeresésben az ismeretségi háló kiépítésében. Ezenkívül amennyiben az önkéntesség szervezett, az önkéntes költségeit téríteni lehet (pl.: utazási költség, étkeztetés). A szervezetek számára az önkéntesek bevonása költséghatékonyság és minőség növelésének egyik kulcsa lehetne. (Artemisszió Alapítvány [letöltési ideje: 2013.11.16.]

2.4. Hagyományos és új típusú önkéntesség:

Az önkéntesség a városiasodással és polgárosodással kapott egyre nagyobb szerepet először az Egyesült Államokban, majd Európa nyugati részén, amikor a társadalmi olló egyre szélesebbre nyílt, és a nagy kapitalista versenyben nagyon sokan kerültek a társadalom peremére. Az önkéntesség korai vagy hagyományos típusa főként adományozáson, játékon alapult. Ezeket a tevékenységeket elsősorban középkorú családok nők végezték, akiknek volt egy-vagy több gyermekük, főtevékenységi körükhöz ruhaosztás, ebédosztás, segélyprogramok megszervezése és véradás tartozott. Számos önkéntes vallási indíttatásból vagy a szegényebbekben való segítségi szándékból

végzi ezt a tevékenységet, ami elsősorban a humanitárius szerepvállaláson, szolidaritáson alapszik. Itt megjelenik a társadalom lelkiismereti kérdése, hogy segítsük a nálunk rosszabb helyzetben élőket, ha már mi szerencsésebbek jobb körülmények között élhetünk (Czike-Kuti[2006]).

Régi és új típusú önkéntesség összehasonlítása

1. táblázat

	Régi(hagyományos)	Új
Nem	inkább nő	inkább férfi
Kor	30 év felett	30 év alatt
Iskolai végzettség	középiskola, vagy kevesebb	diploma
Családi állapot	családos	egyedülálló

Forrás: Czike Klára-Kuti Éva[2005] alapján saját szerkesztésű táblázat

A másik csoport az új típusú önkéntesség azt, amit a szakirodalom modern vagy új önkéntességnek nevez. Az új típusú önkéntesség esetén a tudásalapú, információs társadalomra jellemző társadalmi értékek állnak a központban. Az önkéntességnek ebben a típusában a szaktudás, a gyakorlati tapasztalat megszerzése, a megszerzett tudás megőrzése, az élethosszig tartó tanulás elvárásának való megfelelés kerülnek előtérbe.

Fontos ösztönző rendszer az Európai Unió önkéntességgel kapcsolatos támogatási rendszere, ami során számos fiatal önkéntesként kipróbálhatja magát külföldön mielőtt elkezdi felnőtt életét. Ez a csoport motiváció szempontjából pozitív értelemben elsősorban értékalapú, hiszen a fiatalok a tudás megszerzésének vágya, a kreatív, innovatív tevékenységek vonzzák, és nem a jótékonyság polgári értékeken alapuló eszméje. (Czike-Kuti[2006] 27.o.)

3. A VILÁG LEGNAGYOBB HUMINÁTÁRIUS SEGÉLYSZERVEZETE

Az elmúlt években egyre nagyobb érdeklődés támadt azon intézmények iránt világszerte, amelyek az állam és piac közötti társadalmi helyet foglalják el. A nonprofit, önkéntes, civil társadalmi, harmadik szertorbeli, szociális gazdasági vagy karitatív kifejezésekkel leírt intézmények, néha már zavarba ejtően sokszínű szervezetek. A sokféleség ellenére ezeknek a szerveződéseknek nagyon sok közös tulajdonságuk van, így szektorként kezeljük őket. Szerepelnek köztük kórházak, egyetemek, családsegítő irodák, önségítő csoportok, vallási gyülekezetek, sport klubok, közösségi egyesületek, ingyen konyhák, hajléktalan szállások stb. (Papp[2003])

Ezek közé a civil kezdeményezések közé soroljuk a Vöröskereszt mozgalmat is, aminek magyarországi képviselője a Magyar Vöröskereszt, ami 1881-ben alakult. Későbbikben 1921-ben alakult meg az Ifjúsági Vöröskereszt, amiről inkább dolgozatomban szólni fog. Magyar Vöröskereszt ifjúsági tagozatát, a Magyar Ifjúsági Vöröskeresztet 1921-ben önszerveződően alapították olyan pedagógusok, akik szerint a fiatalok védelme kiemelten fontos ebben az egyre jobban elembertelenedő világban, ezért kiemelten foglalkozik a társadalom ifjúságával és ifjúságpolitikájával, a szociálisan vagy egészségileg veszélyeztetett ifjúsággal. Az ifjúsági szervezet missziója: önállóan képviselni a magyar ifjúság céljait és érdekeit, elősegíteni a fiatalok életének és egészségének védelmét, biztosítani a jövő mozgalmát.

A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt létrehozásának a mai napig aktív tanárelnöki társadalom volt a mozgatórugója; már az akkori tanítók és oktatók ráébredtek arra, hogy a pozitív társadalmi változásokat a fiatalok szemléletformálása, a következő generáció indikálhatja. A mielőbbi egészséges személyiségfejlesztés, a fiatalok felkészítése a nagykorú, felelős életre mindenkor – a mai napig – a társadalom legfontosabb feladata.

Az ifjúság kettős szerepet tölt be a Magyar Vöröskereszt életében. Egyrészt az élettapasztalatok hiánya és a társadalmi kihívások miatt veszélyeztetett ez a korosztály, ezért a szervezet fokozott figyelmét igényli, másrészt a fiatalok a jövő mozgalmának „letéteményesei”, cselekvően tudnak részt venni a szervezet tevékenységében. („Rád is szükség van!”c. interjú Horváth Péter Zsolttal [2011])

3.1. A Magyar Vöröskereszt szabályozása és szervezeti felépítése

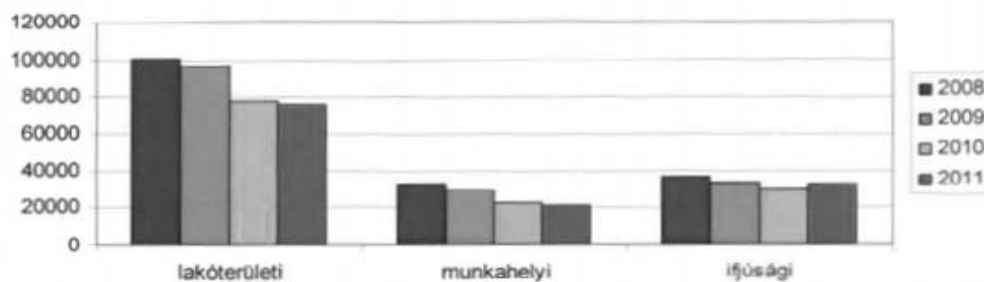
A Vöröskereszt és Vörösfélhold Társaságok Nemzetközi Szövetsége (Federáció) 188 ország elismert Vöröskereszt / Vörösfélhold nemzeti társaságát foglalja magában, többek között ilyen a Magyar Vöröskereszt is, ami 1881-ben alakult. A Nemzetközi Szövetség hozzájárul a nemzeti társaságok fejlesztéséhez, támogatja szakmai programjait, természet és ember által előidézett katasztrófák esetén pedig nemzetközi erőforrásokat mozgósít az áldozatok megsegítésére. Magyar Vöröskereszt szervezeti felépítése követi a nemzetközi szabályozásokat. (Szervezeti felépítés ábrája: 3. melléklet) A Magyar Vöröskereszt az egyetlen olyan nonprofit szervezet, amire külön törvény van, ami szabályozza működését, ez a: 1993. évi XL. Törvény, a Magyar Vöröskeresztről (1. melléklet olvasható) továbbá 1992-től a Magyar Vöröskereszt fővédnöke a Magyarország mindenkori köztársasági elnöke.

„A Magyar Vöröskereszt jogi személy, a szervezet fennállásának és működésének időtartama 1881.évtől kezdődően folyamatos és határozatlan idejű.

A Magyar Vöröskereszt megyei igazgatóságai az egyesületi jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény alapján jogi személyiséggel rendelkeznek.” Magyar Vöröskereszt [2012] (A teljes törvényt az 1-es számú melléklet tartalmazza.)

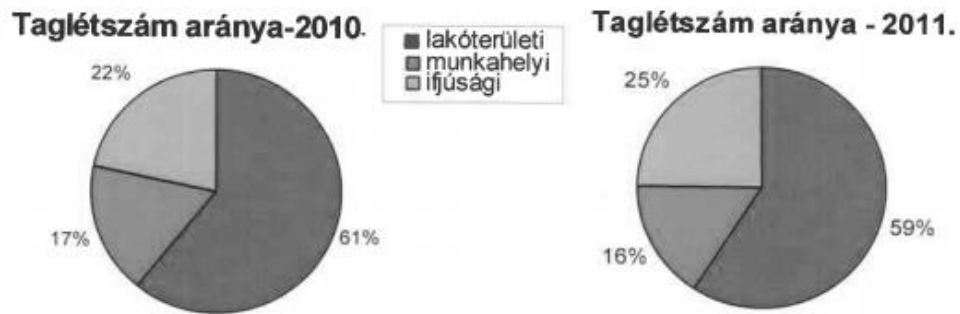
A taglétszám a 2010. évi (136.254 fő) 95,1%-a, 2009.évi (157944 fő) 82,1%-a (míg 2008. évi 169.666 fő -76,4%-a). A csökkenés lakóterületen 6.634 fő, munkahelyeken 2.831 fő, míg az ifjúsági területen 2,816 fő emelkedés tapasztalható.

A beszámolók szerint a taglétszám alakulásában a gazdasági válság még mindig érezhető hatása, az elszegényedés, a társadalom idősödése, a lakosság, a tagtoborzó önkéntesek számának csökkenése, tanárelnökök nyugdíjba vonulása, munkahelyek megszűnése játszik közre.

2. ábra. A MVK taglétszámának alakulása 2008-2011 között

Forrás: A Magyar Vöröskereszt 2011-es évi közhasznúsági jelentés és beszámoló

3. ábra. A MVK taglétszámának összetételének változása 2010-2011-ben
 Forrás: A Magyar Vöröskereszt 2011-es évi közhasznúsági jelentés és beszámoló

Az előző két ábra alapján egy biztató folyamatot láthatunk, azaz, hogy az ifjúsági taglétszám számszerűen és arányaiban is növekedett az elmúlt években. A szervezetben 2010-ről 2011-re 3%-ot nőtt az ifjúsági önkéntesek aránya. Egy szervezet szempontjából nagyon fontos, mert az ifjúsági szervezet önkéntesi jelentik a szervezet számára a munkaerő utánpótlást.

A Magyar Vöröskeresztnél kiemelt szerepet kap a belső utánpótlási rendszer, a belső pályázati lehetőségek, ami során a szervezet munkatársai önkéntesek vagy régebbi dolgozók közül kerülnek ki.

3.2. Magyar Vöröskereszt SWOT analízise

Egy szervezet akkor működhet hatékonyan, ha pontosan ismeri a gyengeségeit, erősségeit, lehetőségeit és a veszélyeket, ami rá leselkedik, ezért tartom fontosnak bemutatni a Magyar Vöröskereszt SWOT analízisét a következő táblázatban.

A Magyar Vöröskereszt SWOT analízise

2. táblázat

Erősségek	Gyengeségek
Kiterjedt kapcsolatháló, partnerség (fejlesztendő, hogy erősséggé váljon) Önkéntesek foglalkoztatása, önkéntes adatbázis Nemzetközi mozgalom, Nemzetközi alapelvek Kiterjedt hálózat Általános érvényű alapelvek, értékek Viszonylagos anyagi stabilitás Szervezeti múlt Közismertség Szervezeti működési rend Jól mérhető, forrásteremtő tevékenységek Bizonyos területen monopolhelyzet (Közüti vizsgáztatás) Közösségteremtés Jelentős infrastrukturális háttér (fejlesztendő, hogy erősséggé váljon) „Brand”, Márka Jelentős részben saját tulajdonú intézmény birtoklása illetve örök bérlet Több profil megléte	Belső továbbképzések hiánya Nincs együttműködés a szervezeti egységek, régiók között. Nincs területi összhang. Partnerkapcsolatok rendszerének hiánya, a kapcsolatok labilitása Elavult alapszabály Környezeti hatásokra konzervatív, lassú, lomha reagálású szervezeti rendszer Tudományos, szakmai publikációk hiánya Nincs utókövetés, monitorozás Információhiány az erőforrásokról Gyenge informatikai háttér Nincs szervezeti arculat, image Külső forrástól való függés (OVSZ) Nincs szervezeten irányítási rendszer Gyenge önkéntes motiváció A statisztikák adatai falsak Gyenge humánerőforrás Tevékenységi körök standardizálásának hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
Nemzetközi Vöröskeresztes erőforrások felhasználása Tudatosabb önkéntes toborzás Teljesítményértékelési rendszer bevezetése Megfelelő önkéntes foglalkoztató rendszer kiépítése Nemzetközi tapasztalatok alkalmazása Bevételt jelentő tevékenységekkel kiegészíteni a jelenlegi ellátási formákat Zónairoda Tevékenységi körök egységesítése Innováció Külső partnerek Alapszervezetek létrehozása Tudományos tevékenység Munkaidőn túli nyitva tartás önkéntesekkel kormányzati támogatása Komplett informatika háttér biztosítása Céges adatbázis lehetősége Programokról szóló hírlevél bevezetése	Szétaprózódás Kiégés Társadalmi elfogadottság és presztízs csökkenés A feltételrendszer és a finanszírozás kiszámíthatatlansága Pénzügyi függőség (állami támogatás) A politikai mentesség elvesztése Szubszidiaritás elvének csökkenése Sok szervezet foglalkozik a Vöröskereszt profiljával, versenytársak jelenléte Tapasztalat hiánya új profil bevezetésénél

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat a Magyar Vöröskereszt Stratégiaalkotás 2020 című dokumentuma alapján

4. ÖNÁLLÓ KUTATÁS

4.1. A kutatás célja

A szakirodalom feldolgozása során kiderült számomra, hogy többen vizsgálták a magyarországi nonprofit szervezetek helyzetét, önkéntes foglalkoztatási rendszerét, különös tekintettel 2011-ben évből, az önkéntesség Európai Unió évében. Miközben ezeket az irodalmakat tanulmányoztam, kezdett bennem egyre inkább tudatosulni, hogy egy nonprofit szervezet legmeghatározóbb erőforrása az önkéntes. Nagyon fontos egy szervezet életében, hogy minél több önkéntes bocsássa a fizikai és szellemi képességét a szervezet rendelkezésére, hiszen azokból tud egy szervezet fejlődni. Magyarországon a nonprofit szektor virágzik, napról napra egyre több szervezet alakul és válik az emberek mindennapi életének részévé.

A Magyar Vöröskereszt egy olyan nonprofit szervezet, ami több mint 130 éve képviseli az emberiség eszméjét Magyarországon, 1921. óta létezik ifjúsági tagozata is, a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt.

Kutatásomban a Közép-magyarországi régió Ifjúsági Vöröskeresztes önkéntesire fókuszált, akik egy mobilizálható és jól elérhető célcsoportjai voltak a kutatásomnak. Az Európai Unió szabályok szerint ifjúsági önkéntesnek a 26 évnél fiatalabbakat tekintjük, viszont az Ifjúsági Vöröskereszt esetében ez a határ kitolódik 31 éves korig.

A Vöröskereszt hét alapelve közül az egyik legfontosabb az önkéntesség, és a szervezet fennmaradásának is ez az egyik kulcsa, ezért kiemelten fontos, hogy vizsgáljuk az önkéntesek motivációit, tevékenységi területeiket, és ezeknek a tényezőknek a javításával növeljük az önkéntes életciklust a szervezeten belül, megtaláljuk azokat a gyenge pontokat, ahol fejlődni tud a szervezet, másrészt azokat az erősségeket is felfedezzük, amivel biztosítani tudjuk a folyamatos önkéntes utánpótlást.

Kutatásom során két oldalról is megvizsgálom a témát, először készítettem egy online standard kérdőíves lekérdezést 100 fős önkéntes nem reprezentatív mintán, amiből az önkéntes tevékenység általános ismérveit kívántam letérképezni, továbbá a kérdőívembe is rejtettem kvalitatív kérdéseket, melyekkel az önkéntes motivációkat szeretném jobban megismerni és megtudni, hogy hagyományos vagy modern önkéntes motivációk a gyakoribbak a lekérdezett önkéntesek körében.

Másodszor pedig fontosnak tartottam, hogy megismerjem és bemutassam az önkéntes tevékenységet a szervezet oldaláról is, ezért készítettem egy mélyinterjút. Interjú alanyomnak a Magyar Vöröskereszt Budapesti Szervezetének kiemelten fontos és elismert

felsővezetőjét: Horváth Péter Zsoltot, a Magyar Vöröskereszt Budapest Fővárosi Szervezetének ifjúsági referensét, mb. igazgató helyettesét kértem fel, aki az elmúlt 10 évben ott volt minden fontos eseménynél és végig élete egy új Ifjúsági Vöröskereszt születését, a szervezeti átalakulásokat.

A kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerek ötvözésével remélek olyan eredményt kapni, ami alapot tud adni egy új ifjúsági stratégia kidolgozásának a Budapesti Ifjúsági Vöröskeresztnél.

4.2. A kutatás hipotézisek

A Közép-magyarországi régióban az ifjúsági Vöröskeresztes önkénteseket vizsgálva a következő hipotéziseket állítottam fel:

H1. Erős kapcsolat van aközött, hogy egy önkéntes milyen gyakran végez önkéntes tevékenységet és az önkéntes neme között, ezt a hagyományos önkéntes szerepek elméletére alapozom, miszerint a formális, azaz szervezett keretek között zajló önkéntes tevékenységet végzők körében több a férfi, míg az informális önkéntesek között arányaiban több a nő, ennél a felmérésnél viszont csak a formális önkéntességet vizsgálom. Továbbá feltételezhető, hogy erős a kapcsolat a tevékenység folytatási hajlandóságát illetően.

H2. Erős kapcsolat van aközött, hogy egy önkéntes milyen gyakran végez önkéntes tevékenységet és az önkéntes iskolai végzettsége között, azért mert az iskolába járó tanulóknak még több idejük van bekapcsolódni a programokba.

H3. Erős kapcsolat van aközött, hogy egy önkéntes mióta végez önkéntes tevékenységet és rendelkezik-e önkéntes szerződéssel. Ezt a megállapításomat arra alapozom, hogy minél több időt tölt az önkéntes egy adott szervezetnél, annál nagyobb valószínűséggel formalizálódik a kapcsolat, tehát megtestesül egy önkéntes szerződés formájában is.

H4. Feltételezésem szerint erős a kapcsolat a nem és a kedvencnek jelölt tevékenység között, például a férfi önkéntesek inkább az elsősegélynyújtással kapcsolatos programokat, míg a női önkéntesek a gyermek foglalkoztatót vagy arcfestős programot részesítik előnyben.

H5. Gyenge kapcsolat van aközött, hogy az önkéntes hány éves és rendelkezik-e önkéntes szerződéssel.

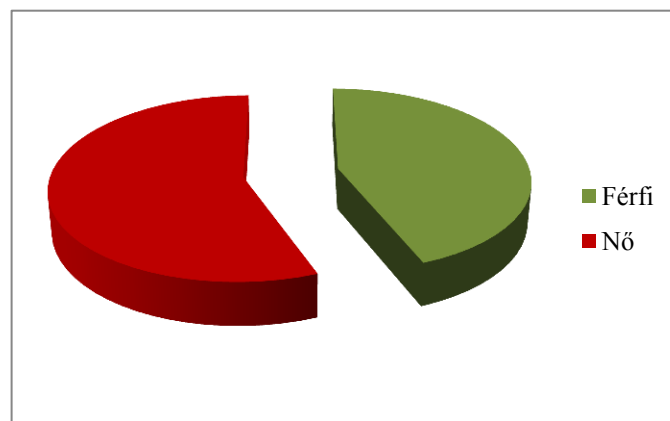
H6. Gyenge a kapcsolat az önkéntesek kora és tevékenység folytatására tett megállapítás, hogy folytatják-e.

4.3. Minta jellemzői

Kutatásom ezen részében kérdőíves lekérdezéseket hajtottam végre online standard kérdőíves lekérdezés formájában, 100 darabot kérdőívet online úton sikerült kitöltetnem a Vöröskereszt ifjúsági önkénteseivel Budapesten és Pest megyében, egyszerű véletlen mintavétellel, facebook csoportokban és kör-emaileken keresztül terjesztettem kérdőívemet. A minta nem reprezentatív, nem is törekszem reprezentativitásra, kutatásommal azt szeretném bizonyítani, hogy ha későbbi szakmai életben lehetőségem nyílik megtervezni és lebonyolítani egy kutatást, akkor képes lennék rá.

(A kérdőívemet a 4-es számú mellékletben tekinthetik meg.)

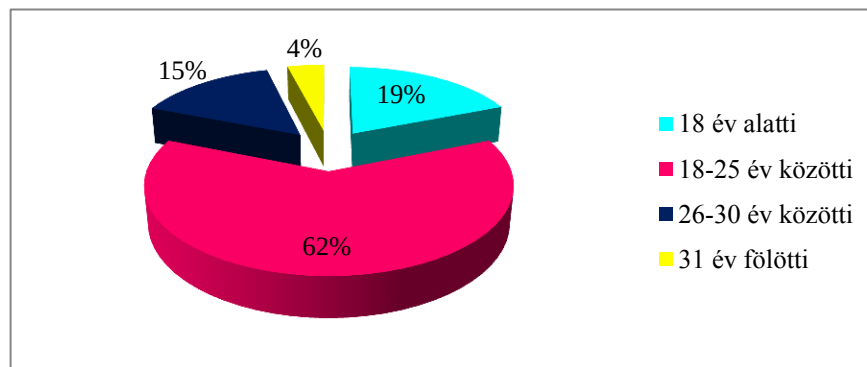
A mintám egy részét önkényes mintavételi eljárással próbáltam tudatosan úgy lekérdezni, hogy a nemek aránya megegyezzen, de óhatatlanul több női kitöltőm lett, akik a mintában 56 %-ot képeznek, míg a férfiak 44%-ot. A nőknél magasabb a kitölti hajlandóság általában, ezért koncentráltam rá, hogy mintában a férfiak is szerepet kapjanak, tudatosan küldtem el a kérdőívemet férfi önkéntes kollégáknak, hogy töltsék ki, így erősítve a kutatásomat.

4. ábra. Az önkéntesek nemek szerinti megoszlása a mintában
Forrás: Saját kutatási eredmény alapján

A mintában szereplő adatok szerint az önkéntesek 19%-a 18 év alatt, 62%-a 26 év alatti (ez a határa az Európai Unió pályázatoknak a fiatal korosztály tekintetében) és 19%- 26 év fölötti, utóbbi korosztályt a Vöröskereszt alapszabályzata még ifjúsági önkéntesként határolja be (egészen 30 éves korig). Számomra a kérdőív kiértékelése szempontjából az első két csoport lényeges, mert a klasszikus értelemben ők az ifjúsági szekció, ezért a 30 év fölötti válaszadókat kénytelen voltam kizárni a vizsgálatokból, hogy ne torzítsák az

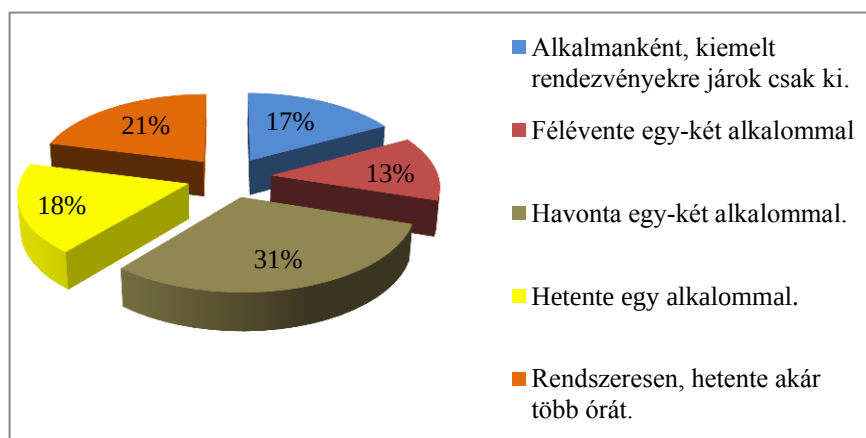
eredményeket, hiszen elsődleges célom az ifjúsági önkéntesek tevékenységének vizsgálata.

5. ábra. Az önkéntesek életkori megoszlása a mintában
Forrás: Saját készítésű diagram

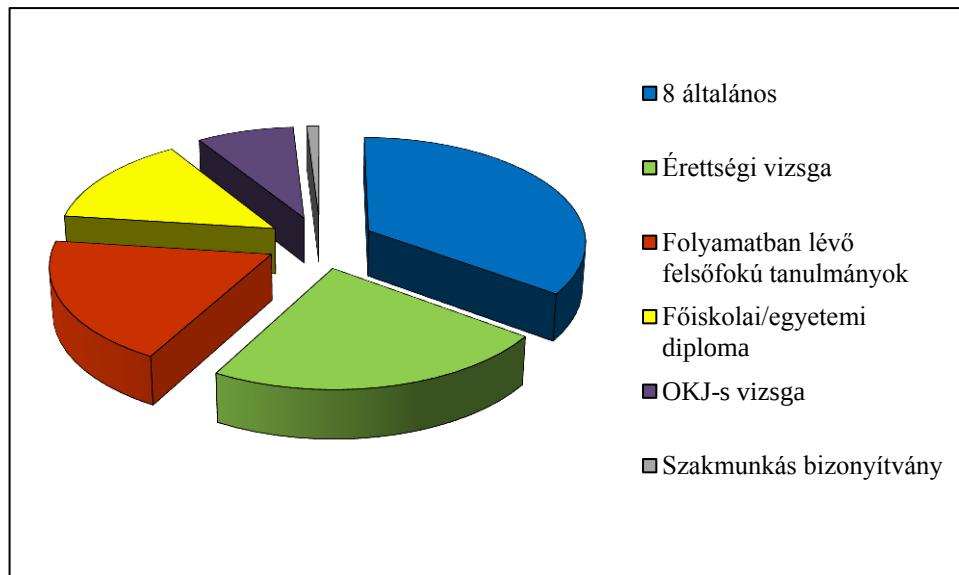
A lekérdezés során fontosnak tartottam megkérdezni, hogy a lekérdezettek mennyire rendszeresen végeznek önkéntes tevékenységet. A lekérdezés eredményeképpen kiderült, hogy a megkérdezett 100 önkéntesből csupán 21 fő volt, aki rendszeresen hetente akár több órát is tölt önkéntes tevékenységgel, ez a minta egyötöde.

A legnépesebb csoport (31 fő) a mintában azok az önkéntesek alkotják, akik magukról úgy nyilatkoztak, hogy havonta egy-két alkalommal vesznek részt programokon önkéntesként. 17 fő volt, aki alkalmanként, kiemelt rendezvényekre jár el csak és 13 fő, akik félévente egy-két alkalommal vesznek részt programokban. Ezek az arányok félelmetesek, mert ezek szerint a saját magukat aktív önkéntesnek személyek 30%-a szinte inaktívnak tekinthető, mert „csupán” évente egy-két programon vesz részt.

6. ábra. Az önkéntesek megoszlása aszerint milyen gyakran végeznek önkéntes tevékenységet
Forrás: Saját készítésű diagram

A mintában megfigyelhető, hogy legnagyobb részt 35%-ot a 8 általános iskolát végzettek teszik ki, ezt adódhat a minta kor összetételéből is, amit az előzőekben bemutatam. A második csoport az érettségizettek és utánuk következnek a felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók 19%-kal. Ezeket a csoportokat összesítve megkapjuk a minta kétharmadát.

7. ábra. Az önkéntesek megoszlása iskolai végzettség szerint
Forrás: Saját készítésű diagram

4.4. Kérdőív szerkezete

A kérdőív összeállítása során figyelembe vettem az általános kérdőív szerkesztési szabályokat. A kérdőív elején röviden leírtam milyen célból készítem a felmérésemet és mire fogom felhasználni, valamint fontosnak tartottam kiemelni, hogy a kérdőív teljesen anonim, senkit sem lehet visszakeresni. Első két kérdésem általános bevezető kérdések voltak: mióta önkéntes, hol hallott a szervezetről. Ez után következett a kedvenc kérdésem, amikor is megkérdeztem ki hogyan lett önkéntes, nagyon érdekes történeteket írtak le az önkéntesek, ezzel megmosolyogtattak kiértékelés közben.

A következő részben egy 1-5-ig skálán kellett értékelniük a tevékenységeket, melyiket mennyire szeretik. A 6-os kérdésnél nehéz döntés elé állítottam az önkénteseket választani kellett egy kedvenc tevékenységet, majd a 7-es kérdésben megindokolni a választást.

A következő három kérdés általános kérdések voltak, milyen gyakran és melyik Középmagyarországi szervezetnél önkénteskednek leggyakrabban és a legfontosabb kérdés: a továbbiakban kívánják-e folytatni a megkezdett önkéntes tevékenységet. A kérdőív lezárásaként három egyszerű demográfia kérdést tettem fel (nem, kor, iskolai végzettség).

4.5. Kérdőíves lekérdezés eredményének kiértékelése statisztikai módszerekkel

A kérdőívek eredményeit összesítettem és microsoft excel program segítségével feldolgoztam az adatokat. A skálás kérdések esetén leíró statisztikai módszereket használtam, az átlagokat hasonlítottam össze. Az első négy hipotézisem vizsgálatához asszociációs kapcsolat elemzést végeztem, ekkor két minőségi ismérvet vizsgáltam, azok egymáshoz fűződő kapcsolatát, ehhez kontingencia táblákat állítottam össze, majd khi-négyzet próbákat végeztem, mely próbák eredményét a következőkben foglaltam össze. A H5 és H6 hipotézisem esetén a varianciaanalízis módszerét hívtam segítségül, hogy dönteni tudjak hipotézisem igazság tartalmáról.

4.5.1 Leíró statisztika módszerek alkalmazása

A 4-es számú (4. Kérlek osztályozd 1-től 5-ig skálán, hogy a következő tevékenységek közül melyiket mennyire szívesen végzed!) kérdésnél fel voltak sorolva tipikusan ifjúsági vöröskeresztesek mindennapi feladatai, kíváncsi voltam mit szeretnek leginkább csinálni és mi az a feladat a leginkább nem kedvelt, amit nem csinálnak szívesen, ennek összehasonlítását a 4.táblázat foglalja össze számszerűen. Önkéntesek tevékenységek osztályzásának összesített eredménye

Önkéntesek által a 4-es kérdésre adott pontszámok átlagai

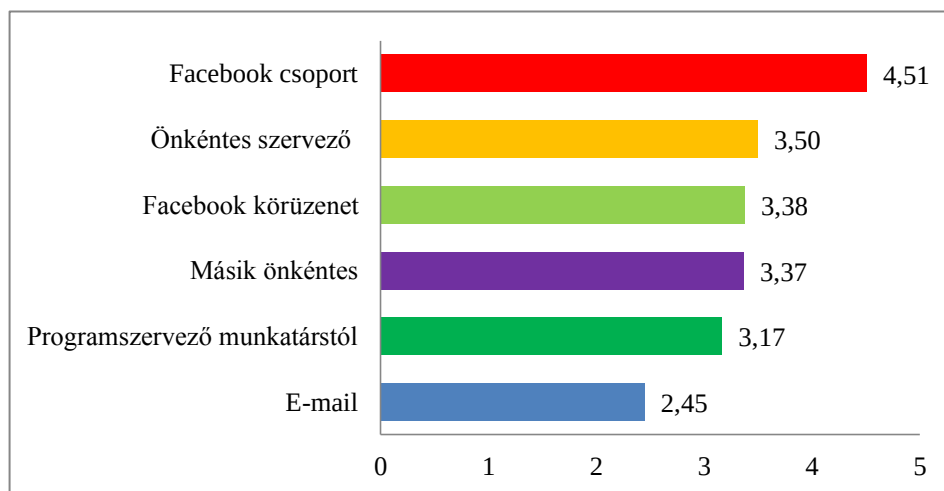
3. táblázat

Tevékenység megnevezése	Átlag pontszám
Imitáció (sérültként)	4,5
Katasztrófavédelmi gyakorlatokon résztvenni	4,47
Elsősegélynyújtás oktatása/bemutatása	4,31
Imitáció (ellátóként)	4,16
Elsősegélynyújtó szolgálat (pl.: rendezvényen mozgóőrség)	4,05
BESZ	3,83
Táboroztatás	3,79
Csoportvezetés	3,74
Logisztikai feladatok(pl.:adományok mozgatása)	3,6
AIDS és/vagy drogprevenciós foglalkozásokat tartani	3,37
Rendrakás, takarítás az irodában	3,35
Kreatív foglalkoztató	3,3
Véradás szervezés	3,19
Arcfestés	2,65

Forrás: Saját lekérdezés alapján, saját szerkesztésű tábla

Az átlagokból is jól látható, hogy a legnépszerűbb tevékenységek az imitáció sérültként és a katasztrófavédelmi gyakorlatokon való részvétel, átlagban ezután következik minden ami az elsősegéllyel kapcsolatos (ellátás, oktatási tevékenység). A legnépszerűtlenebb feladatok az irodai pakolás, AIDS és/vagy drogprevenciós foglalkozások, de a legmeglepőbb számomra, hogy az arcfestés 2,65-ös átlag pontszámot kapott, pedig a rendezvényeken mindig az arcfestők a legnépszerűbbek a gyerekek körében.

A második skálás kérdésem, szám szerint a 7-es kérdés volt (7. Kérlek osztályozd az alábbi lehetőségeket 1-5-ig terjedő skálán, aszerint honnan szoktál leggyakrabban értesülni az aktuális program lehetőségekről?). A 7-es kérdés azért kapott különös hangsúlyt a szememben, mert itt láthatjuk igazán az önkéntes szervezők munkáját megjelenni, hogy melyek azok a médiumok, amiket használnak, hogy kapcsolatba léphessenek az önkéntesekkel.

8. ábra. Önkéntesek által a 7-es kérdésre adott pontszámok átlaga
Forrás: Saját készítésű diagram

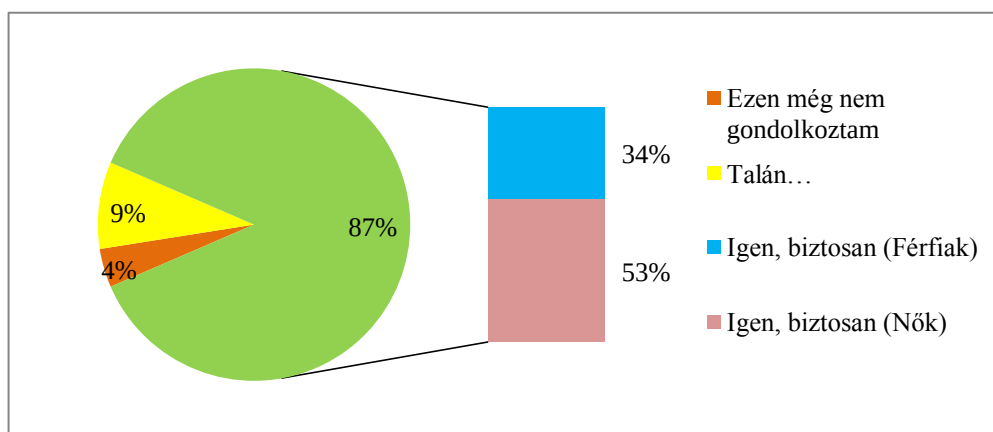
Az átlagokból látszik (8.ábra), hogy a legmagasabb átlag pontszámot (4,51) a facebook csoport kapta, ahol az eseményeket a szervezők megosztják és ott lehet rá közvetlenül jelentkezni. A második helyezett (3,5) az önkéntes szervező volt, fontos megjegyezni, hogy a többféle önkéntes szervezőt különböztetünk meg a szervezetben, itt általános értelemben használtam ezt a kifejezést. Ezzel szemben a programszervező munkatárs valószínűleg azért kapott alacsonyabb pontszámot, mert legtöbbször ők csak közvetve keresik fel az önkénteseket, ritka, hogy egy program kapcsán külön felkeresnek egy önkéntest, ez akkor fordulhat elő, ha önkéntes annyira különleges tudás birtokában van, amit mások esetleg nem tudnak vagy nem olyan magas színvonalon, mint ő. A harmadik

és negyedik helyezettet egy század választotta el egymástól, a harmadik helyezett még mindig a facebookhoz kötődik, a „Facebook körüzenet” és gyanítom, hogy a negyedik legtöbb pontot kapó „Másik önkéntestől” lehetőség is facebookon történő megosztást jelent. A sereghajtó 2,45-es átlag pontszámmal az e-mailes értesítés volt, ez azért lehetséges, mert az ifjúsági szervezők nem állítanak össze heti rendszerességgel körmaileket, ez inkább a felnőtt önkéntes szervező apparátus eszköze napjainkban.

4.5.2 Hipotézis vizsgálat

H1. Erős kapcsolat van aközött, hogy egy önkéntes milyen gyakran végez önkéntes tevékenységet és az önkéntes neme között, ezt a hagyományos önkéntes szerepek elméletére alapozom, miszerint a formális, azaz szervezett keretek között zajló önkéntes tevékenységet végzők körében több a férfi, míg az informális önkéntesek között arányaiban több a nő, ennél a felmérésnél viszont csak a formális önkéntességet vizsgálom. Továbbá feltételezhető, hogy erős a kapcsolat a tevékenység folytatási hajlandóságát illetően.

Eredmény: Khi-négyzet próba elvégzése után megállapítható, hogy az önkéntes neme és aközött, hogy milyen rendszerességgel végez önkéntes tevékenységet, megállapítható, hogy 0,2611-es erősségű a kapcsolat. Ez az érték a közepesnél is gyengébb kapcsolatot jelent, szinte, hogy nincs is kapcsolat. Továbbá megállapítható, hogy a nem és folytatási hajlandóság között 0,3591-es kapcsolat van, ami szintén gyengének minősül, így tehát a H1 hipotézisem mindkét megállapítását elvetem.

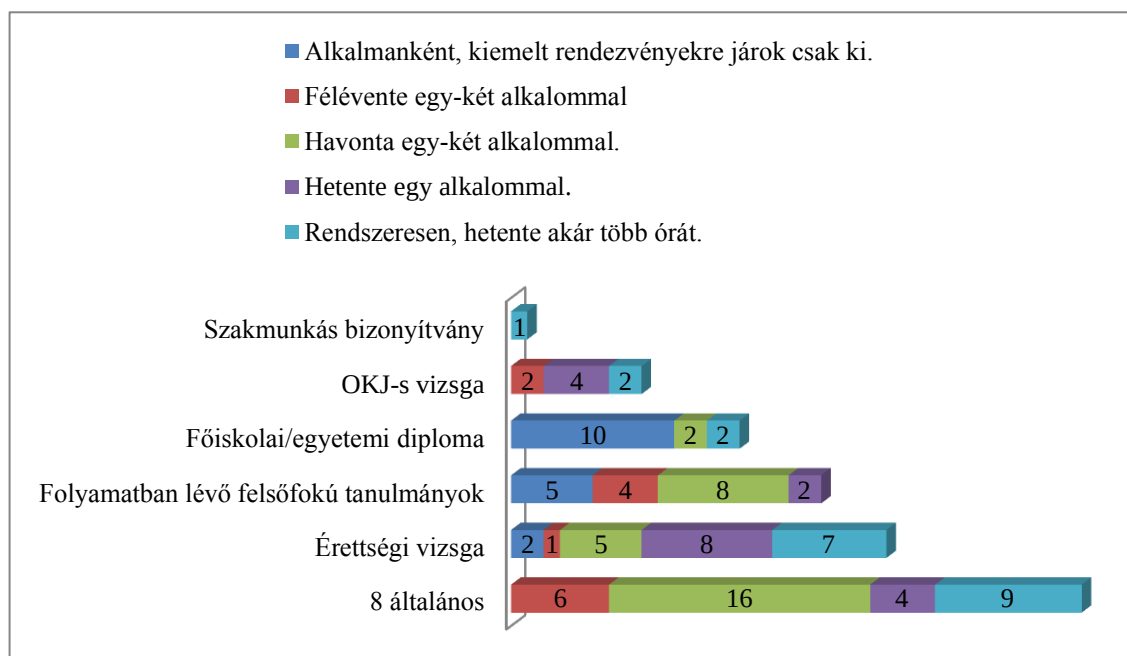

9. ábra. Önkéntesek megoszlása aszerint, hogy tervezik-e folytatni az önkéntes tevékenységet, valamint a folytatni kívánók nem szerinti megoszlása.

Forrás: Saját készítésű diagram

H2. Erős kapcsolat van aközött, hogy egy önkéntes milyen gyakran végez önkéntes tevékenységet és az önkéntes iskolai végzettsége között, mert az általános iskolásoknak és középiskolásoknak még sok esetben ezek a tevékenységek iskolaidő alatt vannak, vagy szakkör keretében végzik, így több időt tudnak önkéntes tevékenységre áldozni, mint mondjuk egy főiskolás, egyetemista vagy dolgozó ember.

Eredmény: Khi-négyzet próba elvégzése után megállapítható, hogy az önkéntes iskolai között és, hogy milyen rendszerességgel végez önkéntes tevékenységet 0,6812-es erősségű a kapcsolat. Ez az érték a közepesnél erősebb kapcsolatot jelent, szinte. Tehát a H2 hipotézisemet elfogadom. Továbbá megfigyelhető a 10-es ábrán, hogy az általános iskolai végzettséggel rendelkezők végeznek legnagyobb arányban önkéntes tevékenységet és náluk a legnagyobb annak a csoportnak a száma, akik havonta egy-két alkalommal, illetve rendszeresen, hetente akár több órát önkénteskednek. Megfigyelhető még, hogy az érettségi vizsgával rendelkezők és felsőfokú oktatásban tanulók a második legnépesebb csoport a mintában, akik szintén nagy aktivitást mutatni, náluk is megjelenik a rendszeresen végzett tevékenység, bár kisebb arányban, mint az általános iskolások körében.

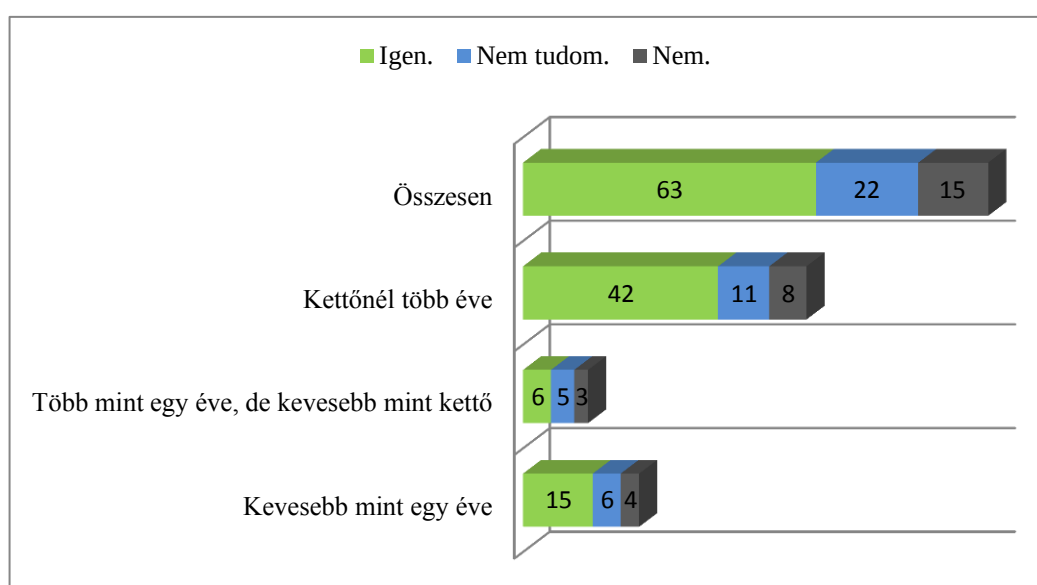

10. ábra. A lekérdezett önkéntes iskolai végzettségük és önkéntes tevékenység végzésének gyakorisága közötti kapcsolat.

Forrás: Saját készítésű diagram

H3. Erős kapcsolat van aközött, hogy egy önkéntes mióta végez önkéntes tevékenységet és rendelkezik-e önkéntes szerződéssel. Ezt a megállapításomat arra alapozom, hogy minél több időt tölt az önkéntes egy adott szervezetnél, annál nagyobb valószínűséggel formalizálódik a kapcsolat, tehát megtestesül egy önkéntes szerződés formájában is.

Eredmény: Khi-négyzet próba elvégzése után megállapítható, hogy 0,1579-es erősségű a kapcsolat erőssége aközött, hogy az önkéntes mióta végez önkéntes tevékenységet és aközött rendelkezik-e tudomása szerint önkéntes szerződéssel, pont ellenkezőleg alakult, mint az elején a H3 hipotézisben megfogalmaztam, ezért H3 hipotézis elvetem.

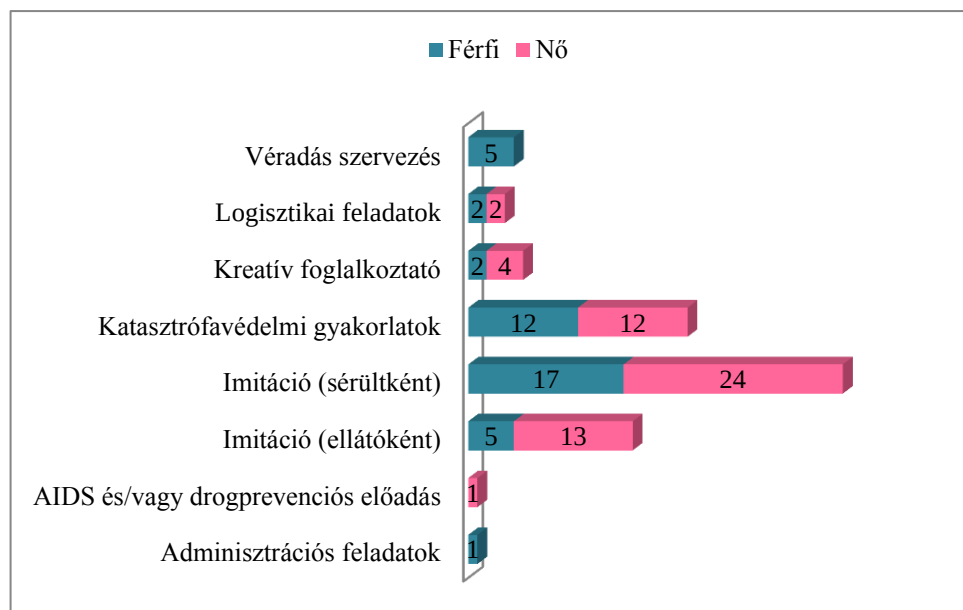

11. ábra. Önkéntesek megoszlása a mintában aszerint mióta végeik az önkéntes tevékenységet és rendelkeznek-e önkéntes szerződéssel
Forrás: Saját készítésű diagram

A 11-es ábrán megfigyelhető, hogy a válaszadók közül 63 főnek van önkéntes szerződése, míg 22 fő nem tudja rendelkezik-e ilyen szerződéssel és mindösszesen 15 fő válaszolta azt, hogy nincs szerződése. A legérdekesebb azoknak a válaszadóknak a csoportja, akik azt vallották magukról, hogy kettőnél több éve végeznek önkéntes tevékenységet a szervezetnél, de nincs szerződésük. A közérdekű önkéntességről szóló törvény értelmében kötelező önkéntes szerződést kötni rendszeres, hosszabb időn át tartó önkéntes tevékenység esetén, az ifjúsági szervezetnél általában csak a nagyobb rendezvényeken kötnek szerződéseket, kisebb volumenű programoknál, alkalmi önkéntesek esetén elegendő a jelenléti ív a tevékenység leigazolásához.

H4. Feltételezésem szerint erős a kapcsolat a nem és a kedvencnek jelölt tevékenység között, például a férfi önkéntesek inkább az elsősegélynyújtással kapcsolatos programokat, míg a női önkéntesek a gyermek foglalkoztatót vagy arcfestős programot részesítik előnyben.

Eredmény: Ezt a hipotézisemet ellenőrizve khi-négyzet próbát végeztem után, hogy az önkéntesek neme és a kedven tevékenység között 0,3337-es erősségű a kapcsolat, azaz nagyon gyenge a kapcsolat aközött, hogy az önkéntes milyen nemű és milyen tevékenységet preferál, így H_0 -t elvettem, miszerint nincs kapcsolat a két ismerv között. Viszont az elején megfogalmazott H4 hipotézist is el kell vetnünk, mert erős kapcsolat helyett, közepesnél is gyengébb kapcsolat van az ismérvek között.

12. ábra. Önkéntesek megoszlása aszerint, hogy milyen neműek és saját bevallásuk szerint mi az általuk legjobban kedvelt önkéntes tevékenység a szervezetnél.

Forrás: Saját készítésű diagram

A válaszadásokból látszik, hogy a legkedveltebb tevékenység az „imitáció sérültként” válasz lehetőség volt, fontos szétválasztani a sérülés és ellátás imitálásának tevékenységét, bár mindkettő nagyon erősen kapcsolódik az elsősegélynyújtáshoz, mégis népszerűbb a sérültként való részvétel a szituációban. A következő legnépszerűbb a katasztrófavédelmi gyakorlatokon való részvétel volt a válaszadók között és csak ezután következett az „imitáció ellátóként” válasz lehetőség.

Ezután a kérdés után megkérdeztem a válaszadóimtól, hogy miért pont ezt választották (6. kérdés: Kérlek indokold meg előbbi válaszod, miért pont azt a tevékenységet szereted

leginkább végezni Vöröskeresztes önkéntesként!), fontosnak tartottam, hogy megismerjem az önkéntesek motivációit, hogy adott tevékenységet miért is szeretik a legjobban. Úgy érzem az önkéntesek által írt gondolatok mindennél többet elárulnak.

Önkéntesek indoklása, miért pont az imitáció a kedvenc tevékenységük a rendezvényeken:

„Mert nagyon izgalmas és érdekes tevékenység. Iszonyatosan jó a csapattal közösen együtt dolgozni és még nagyobb esélyt ad a tanulásra hiszen sérültként elsajátíthatjuk "életmentőinktől" az ellátás menetét! :)”

„Mert imádom eljátszani. Ez egy különleges szenvedély.”

„Ez egy elmondhatatlan szerelem. Nem tudom megmagyarázni.

„Úgy gondolom, hogy ezzel tudok a legtöbbet tenni a Vöröskereszt számra. Az imitáció során nem csak magamat fejleszthetem, hanem a bemutatókon résztvevő embereket is képezhetjük. Ezenkívül érdekes és nagyon hasznos, tanulságos program mindenki számára.”

Ezekből a leírásokból látszik, hogy egy sérülés eljátszása komplex feladat elé állítja az önkénteseket, és szinte szerelemmé, szenvedéllyé válik, függőséggé. Ahogy mi Vöröskeresztesek mondjuk, az „Imitátor egy állatfaj!”, elképzelhetetlen dolgokat művelnek velünk sokszor a rendezvényeken és soha nem léphetünk ki a szerepünkéből, csak is akkor ha meghalljuk a végszót.

Önkéntesek írták a katasztrófa védelmi gyakorlatokról:

„A szituáció az amiért ez a pont ragadta meg a figyelmem, éles helyzetet imitál eszméletlen.”

„Mert nagyon jó érzés ott lenni. Ezt csak az értheti meg igazán, aki volt ilyenén, és átélte ezeket :)”

„A katasztrófavédelmi gyakorlat magába foglalja az imitációt sérültként, és néha ellátóként is. Itt logisztikai feladatokat is végezhet egy önkéntes. Egy gyakorlat magába foglalja azokat a feladatokat amik egy jó imitátorra/elsősegélynyújtóra vagy esetleg papírmunkához jobban értő személynek tökéletesek.”

„Egyrészt sokat lehet belőle tanulni, másrészt pedig fontosnak tartom megtudni/átérezni hogy milyen a helyzet a beteg oldaláról is.”

„Mert át kell élni a szituációt, ami nagy kihívás sokszor és persze ott van a legtöbb vér:D”

H5. Gyenge kapcsolat van között, hogy az önkéntes hány éves és rendelkezik-e önkéntes szerződéssel. Erre abból következtettek, hogy az iskolások aránya miatt nagyobb lehet azok száma, akik még iskolán keresztül végeznek alkalmi önkéntes tevékenységet és esetleg nincs külön szerződésük a szervezettel.

Eredmény: 0,3-as erősségű a kapcsolat, vagyis nagyon gyenge a kapcsolat között, hogy egy önkéntes hány éves és rendelkezik-e önkéntes szerződéssel, továbbá megállítható, hogy a kor csupán 9%-os arányban befolyásolja azt, hogy az önkéntesnek van-e szerződése. Tehát a hipotézisemet elfogadom. Az idősebb kor nem feltétlenül jelent hosszabb szolgálati időt a szervezetben vagy, hogy szerződéses formában kötelezné el magát az önkéntes a szervezet felé, pedig ennek számtalan előnye van az önkéntes és szervezet számára is.

Önkéntesek megoszlása aszerint, hogy saját bevallásuk szerint rendelkeznek-e önkéntes szerződéssel és a csoportok átlag életkora

4. táblázat

	Igen.	Nem tudom.	Nem.	Végösszeg
Elemszám(fő)	63	22	13	100
Átlag életkor(év)	21,58	19,63	24	21,52

Forrás: Saját lekérdezés alapján, saját szerkesztésű tábla

H6. Gyenge a kapcsolat az önkéntesek kora és tevékenység folytatására tett megállapítás, hogy folytatják-e, ezt azért gondolom, mert aktív önkéntesek körében töltöttem ki a kérdőívet és vegyes korosztályokkal, nagy valószínűséggel nagyon gyenge vagy független a két ismérv.

Eredmény: 0,01-e χ^2 közelíti a kapcsolat erőssége között, hogy az önkéntes hány éves és kívánja-e folytatni az önkéntes tevékenységet között és az egymásra hatásuk is nagyjából konvergál az 1%-hoz, így kimondható a vizsgálat alapján, hogy az önkéntesek folytatási hajlandósága teljesen független a koruktól a lekérdezett mintában, valamint azt kiemelném, hogy a varianciaanalízis az átlagokkal dolgozik, így az is lehet azért is nem született értelmezhető eredmény, mert az életkorok átlaga között nincs nagy differencia. Mindezeket figyelembe véve, tehát a hipotézisemet elfogadom.

Az önkéntesek megoszlása aszerint, hogy szeretnék-e folytatni az önkéntes tevékenységet és a csoportok átlag életkora

5. táblázat

	Ezen még nem gondolkoztam.	Igen, biztosan.	Talán...	Végösszeg
Elemzészám(fő)	4	87	9	100
Átlag életkor(év)	22	21,32	23,22	21,52

Forrás: Saját lekérdezés alapján, saját szerkesztésű tábla

4.6. Kérdőíves lekérdezés önkéntes motivációkra vonatkozó részének elemzése

A kérdőívem összeállításakor tudatosan szerettem volna egy olyan kérdést, ahol az önkéntesek leírhatják, hogy miért lettek önkéntesek. Jómagam is önkéntes vagyok, nagyon sok rendezvényen vettem részt és számtalan önkéntest ismertem meg, sokan közülük a barátaim ma már, minden beszélgetés harmadik vagy negyedik kérdése az, hogy „Te tulajdonképpen hogy is kerültél ide?” ennek a kérdésnek a szofisztikált megfogalmazása a kérdőívemben: „3.kérdés: Hogyan lettél önkéntes? Mi motivált abban, hogy elkezdj önkéntes tevékenységet végezni?”. Pozitív csalódás volt, hogy a válaszok őszinteségről árulkodtak, sokan tényleg leírták a történetüket, kicsit féltem, hogy elviccelik vagy nem veszik komolyan a kérdést.

Az elemzés során több problémával is szembesültem az egyik az volt, hogy az önkéntes motivációkat nagyon nehéz csoportosítani leírás alapján, mert abszolút szubjektív, hogy mit tekintünk hagyományosnak és mit modern önkéntes motivációnak. Második probléma, amit át kellett hidalnom, hogy sokan félszavakat írtak, mások regényeket szinte, ezek összehasonlítása sem történik egzakt módszerrel.

Első lépésként végig olvastam mindenki által írt válaszokat és színnyomatokkal láttam el őket az excelben, valamint egyszerű számozással, hogy hol melyik önkéntes motivációt vélem felfedezni.

Nagyon fontos a válaszokat annak fényében nézni, hogy a kérdezett csoport a „fiatal felnőttek” (lényegében a 20-as életévük körül járnak, átlag életkor a mintában is 21,52 év volt) a pályadöntés és párválasztás évtizedében vannak. Sok még a „keresés” az életükben. Erős az érvényesülésre és sikerekre való törekvés. Az érdeklődés középpontjában a szexualitás, a közösségi élet és a tanulás áll. Szeretnek párban vagy csoportban tanulni, jó eredményeket akarnak elérni, érzékenyen fogadják teljesítményeik értékelését. Azokat a feladatokat kedvelik, melyekben megmutathatják kreativitásukat és teherbíró képességüket. (Henczi Lajos [2010] 68.o.)

Vannak akik úgy érzik rossz felé indultak, esetleg nem megfelelő pályát, középiskolát, felsőoktatási intézményt választottak, ezért váltanak és újrakezdek, mások végzetes menekülésbe kezdenek szenvedélybetegségek rabjává válnak vagy csak a mindennapi robot mellett belekezdenek valami másba, például önkéntes tevékenységbe a Vöröskeresztnél.

Erikson elmélet szerint a fiatal felnőtt kor a 20-40 év közötti életszakaszban az egyén keresi még a pályáját, munkába állási lehetőségét, és egyben kapcsolatainak stabilizálására törekszik, próbálja megtalálni az összhangot a család-munka-barátok-ön megvalósítás ördögi körében. Továbbá egyre inkább jelentkező probléma a kapunyitási pánik fogalma, amikor is a fiatal felnőtt, aki kerül az iskolapadból nehezen vagy egyáltalán nem tud nyitni a „nagyvilág” felé, mert fél a jövőtől, képtelen megbirkózni az elvárásokkal, amiket a környezete támaszt vele szemben és inkább elmenekül, például elkezd egy másik szakot az egyetemen, doktori iskolába iratkozik pedig nincsenek is ilyen ambíciói. Az életirány fókuszában az önmegvalósító vagy önmagát felülmúló viselkedés áll, és életünk kizárólagos célja a karrierépítés és önmegvalósítás. (Henczi Lajos [2010]) Az önkéntesség véleményem szerint itt jöhet a képbe, ugyan is az önkéntes tevékenység végzése segít nyitni a többi ember felé, magabiztosságot, önbizalmat adhat, ahogy azt Horvát Péter Zsolt is kiemelte az interjúnk alkalmával. Nagyon fontos továbbá, hogy az önkéntes tevékenységnek van egy rejtett pályaaorientációs eleme is, tehát segíthet a fiatal számára a keresésben.

Az önkéntesek által írt válaszok 70%-ban megjelent a „közösség” vagy „társaság” szó, ennek a korosztálynak nagyon fontos az identitás keresés. A serdülő korban a beilleszkedés, a társadalmi elvárásoknak való megfelelés nehézség közepette nagyon pozitív találni egy olyan kontroll csoportot, ahol elfogadják az embert olyannak amilyen (Kollár-Szabó szerk.[2004]), erre remek példa a következő idézet: *„Iskolai program által. Tetszett a közösség.”(19 évestől származik az idézet)* A társasághoz kapcsolódóan betettem mellékletbe egy-két rendezvényeken készült képeket, amivel egy kisízeltőt szeretnék adni, hogy milyen is ez a közösség.

A legtöbb válaszban keverednek a motivációk, erre példa a következő válasz:

„A megyei ESNYU-versenyhez szükség volt tagsági igazolvány, így lettem tag. Onnan meg már minden jött/jön magától. Ami motivál: hogy segíthessek másokon, és természetesen a jó társaság :)” Ebben a válaszban található egyértelműen hagyományos motiváció, mint a másokon való segítség szándéka és új típusú önkéntes motivációk is, mint a társaság és az új ismeretek szerzése.

A válaszadások során még nagy részt dominált a hagyományos önkéntes motiváció megjelenése, azaz a klasszikus segítségnyújtás, a rászorulóknak segítése, erre jó példák a következő válaszok:

„Azért lettem önkéntes, hogy segíthessek másokon, több embert megismerjek és jobban megismerjem a Vöröskeresztet.”

„segíteni szeretnék másoknak”

„Szerettem volna embertársaimon segíteni. Elsősegélynyújtás tanulásával kezdődött minden :)”

„Hogy segíthetek az embereken.”

„Szívesen segítek más embereknek, támogatom őket ahogy tudom.”

„A másokon való önzetlen segítség”

Ezzel egyidejűleg a mintában felfedezhető modern típusú önkéntesek motivációk, amik a tudás bővítésre, tapasztalat szerzésre irányulnak. Megjelenik a bizonyítás vágya is egyes önkénteseknél, ami nagyon különleges. Erre a következő válaszok adnak példát:

„Az elsősegélynyújtó szakkörben vettem részt, majd versenyen és amikor jöttek az árvizek, akkor kellett összeállítani segélycsomagokat. Aztán a hajléktalanoknak az étkeztetésében is részt vettem, amikor kevés önkéntes volt. A véradóknak a beszerzésébe, véradásokon való részvétel. Rendezvényeken való segítség. Későbbiekben engem nem vonzott annyira a szociális részleg, hanem inkább az elsősegélynyújtás és imitátorkodás, ill a sebek elkészítése. Szerettem terjeszteni az elsősegélynyújtás fontosságát, hogy akár életet is menthet. Tovább menve a Katasztrófavédelemmel és a mentősökkel együtt is jó gyakorlatokon és bemutatókon részt venni.”

„Elsősegély nyújtási lehetőség, elsősegélynyújtás oktatása.”

„Az hogy még jobb legyek!”

„A szabadidőm részét szerettem volna hasznosan felhasználni, a barátaim társaságában. Új embereket megismerni.”

A válaszok különbözőségéből is látható, hogy nagyon sokféleképpen látják az önkéntesek a tevékenységüket, és sokszor még ők maguk is keresik a szavakat, hogy megfogalmazzák, hogy hogyan is kezdődött és hogy is kerültek a szervezethez, bár más részről számítás is ez egyáltalán? A lényeg, hogy együtt teszünk egy közös célért.

4.7. A mélyinterjú tapasztalatai

4.7.1 A mélyinterjú alanya és a kérdéskörök

Az eddigiekben statisztikai módszerek segítségével vizsgáltam az önkéntesség témáját. A következőkben az adatokat és statisztikai elemzéseket összevetem az Ifjúsági Vöröskereszt ifjúsági referensének véleményével. Megkerestem Horváth Péter Zsoltot, aki már 2003 óta tevékenykedik a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt kötelékében, és 2004. februárja óta pedig mint munkatárs erősíti a szervezetet. 2004-től ifjúsági szervező, majd ifjúsági referens lett, később pedig a Budapesti Vöröskereszt megbízott igazgató-helyettese. Az ő közreműködésével valósult egy átfogó szemléletváltás a szervezetben 2005-2010-es ifjúsági stratégia lévén, aminek köszönhetően teljen megújult, mondhatni újjászületett a Budapesti Ifjúsági Vöröskereszt. Ifjúság szervezőként egy korszakot fémjelez a neve, mivel akkor alakult át teljesen a rendszer és akkor sokszorozódott meg az önkéntesek létszáma, a kérdőíves lekérdezés már említett 3-as kérdésénél (ahol a motivációt vizsgáltam) többször találkoztam Péter nevével, például egyik önkéntes csak ennyit írt: „Péter vitt bele a dolgokba .A többi már minden ment a maga útján :)”, ezért is fontosnak tartottam, hogy megkérdezzem Pétert mit gondol milyen irányba halad az Ifjúsági Vöröskereszt és a fiatalok önkénteseket célzó stratégia, ki egyáltalán a célcsoport, mit tud nyújtani az önkéntesség, ezekre a kérdésekre kerestem a választ a beszélgetésünk közben.

4.7.2 A mélyinterjú eredményei

Az interjú során sok különböző dologról beszélünk, de a beszélgetésünk végeredményeképpen hat kérdést jártunk körbe.

Az első kérdés arra vonatkozott leginkább ki is Péter és hogy került a szervezethez, ezt a előző pontban le is írtam (4.7.1.).

A második kérdésben arra a kérdésre kerestem a választ, hogyan zajlott az önkéntes szervezés régen és ma, az interjúban ezt részletesen elolvashatják, viszont én most csak a tanulságot emelném ki: a felgyorsult információs társadalomban, ahol mindenkinek van okostelefonja, tablet-je, notebookja, mindenki 0-24 online az önkéntes szervezők facebook és e-mailek segítségével tartják a kapcsolatot az önkéntesekkel, költséghatékonyabb ez a módszer a korábbi telefonos módszernél. De sajnos itt jön a hátrány, ezek a fórumok kevésbé személyesek, elvesztette az egész a személyesség, családiasság érzését, a közösség varázsát, hogy korábban például Péter úgy hívta fel az önkénteseket, hogy mindenkit név szerint tudott és azt is tudta mivel lehet őket megérinteni, motiválni akár, hogy eljöjjenek programokra.

A következő két kérdést összevonnám, mert szorosan kapcsolódnak egymás. Fontos kérdés a mai színes nonprofit palettán, hogy mi az, amivel mi, mint Ifjúsági Vöröskereszt ki tudunk tenni, többet tudunk nyújtani a fiatalok számára, mint más szervezetek, ezeket az erősséget meg kell találnunk is kihasználnunk. Főbb erősségek a tematikus képzések (elsősegélynyújtó, gyermek foglalkoztató, prevenciós, egészségnevelő, szociálisérzékenyítő), amikben mindenki talál számára érdekeset, ami felkelti az érdeklődését, ezen felül fontos szempont a pályaorientáció is. Ezeket a képzéseket Péter a következőképpen foglalta össze:

„Az eszme képzés során elsajátítják az önkéntesek a szervezet történelmi háttérét, képesek lesznek egy előadás, prezentációt megtartani akár iskolai osztályuk előtt, ennél pályaorientációs hatás: pedagógus, tanító irányba tereli az önkéntest.

Az elsősegély nyújtás képzés során alapvető elsősegély ismereteket tanulnak az önkéntesek, ami hasznos a hétköznapi életben is, de van benne egy pályaorientációs cél is, hiszen nem egy most is aktív önkéntesünk mentőápoló, mentőtiszt vagy orvostan hallgató.

A gyermekfoglalkoztató programokhoz szükséges képzés (arcfestés, kreatívmester, játékmester) pedig segít az önkénteseknek megtanulni a gyerekek nyelvén, gyerekekkel játszani, itt a lány önkéntesek bevonása halmozottan tud történni, míg az elsősegély területét inkább a fiúk választják. Ennél is van pályaorientációs hatás: pedagógus, szociálismunkás, védőnő, egészségnevelő szakokat választanak sok esetben az önkéntesek.” (Saját készítésű interjúból részlet, [2013])

A képzésen túl az önkéntesség erősíti az önkéntes személyiségét, önbizalmat, magabiztosságot, segíti abban, hogy megtalálja önmagát, megismerje saját képességeit, erősségeit és gyengeségeit is, például kiderül, hogy egy önkéntes nem annyira bírja a véres dolgokat, akkor őt inkább a gyermek foglalkoztatás részre orientáljuk, tanuljon arcot festeni, vagy vegyen részt kreatívmester, játékmester képzésen.

Számomra az egész dolgozatot átítató kérdéskör a motiváció, ami körül forog az egész, erre is természetesen rákérdeztem, hogy Péter hogy látja, mit motiválja az önkénteseket. Péter nagyon egyszerű és kompakt választ adott: közösség és a változatosság. Olyan élmények és közösség várja itt az Ifjúsági Vöröskeresztnél a fiatalokat. Péter itt egy fő hiányosságot fogalmazott meg, hogy kevés az önkéntes találkozó, amikor rendezvényen kívül a saját örömeinkre együtt vagyunk, játszunk, iszogatunk, beszélgetünk, csak úgy minden korlát nélkül. Ezekkel a találkozókkal lehetne igazán erősíteni a közösségi összetartozás érzését, hogy mindenki úgy érezze ez egy nagy család.

Az utolsó és záró kérdésem a jövőre vonatkozott, hogy Péternek és a szervezetnek milyen tervei vannak, milyen várakozásokkal néznek a jövőbe. Itt két fő irányt emelt ki Péter, az egyik a lokális ifjúsági szervezetek erősítése, újjászervezése, helyi bázisokat kialakítani és onnan ellátni a környező rendezvényeket önkéntesekkel. Illetve a másik irány a taglétszám növelése, amit Péter az új közösségi szolgálatot elrendelő jogszabályban látja, mivel már ötven iskola is megkereste a szervezetet, hogy partneri megállapodást kössenek. Ez egy biztos talaja lehet a későbbi terjeszkedésnek, iskolai szervezetek kiépítésének. Ezenfelül folyamatos képzéseket tervez a szervezet és szorosabb együttműködést a régiók vezetőivel.

5. JAVASLATAIM ÉS ÖSSZEGZÉS

Dolgozatom során megkíséreltem feltárni a vizsgált csoportnál az önkéntes motivációkat, és az eredményt kaptam, hogy a hagyományos önkéntes motivációk még mindig nagy erősek az Ifjúsági Vöröskeresztes önkéntesek körében, de már felfedezhetők új típusú önkéntesekre jellemző minták, például a tudás szerzés vagy a kalandvágy.

Hipotéziseim közül sokat elvettem, de még nagyobb öröm volt két hipotézist elfogadni.

Mindent összegezve több javaslatot is megfogalmaztam, hogy milyen irányba lehetne fejleszteni az ifjúsági szervezők munkáját:

J1) Négy fő jelenlegi ifjúság szervezői apparátus nagyon kevés 400-500 rendezvényhez évente és 100-120 fő aktív önkéntes koordinálásához, legalább még két főt fel kéne venni a már meglévők mellé.

J2) A rendezvényeket nem régióként kéne felosztani a szervezők között, hanem tematika szerint, így nem lenne összevisszaság, adott szervező ismerné a saját területéhez (pl.: elsősegély nyújtás) az önkénteseket és külön őket keresné a rendezvényekkel, akár telefonon is.

J3) Rendszeresíteni kell egy állandó hírlevelet, amit minden héten hétfőn ki küldenek a szervezők a következő heti programokkal, ott is lehetne jelentkezni, sokszor az önkéntesek elvesznek a sok facebook poszt között.

J4) Folyamatos ellenőrzés a vezetőség részéről, közös értekezletek két hetente, de legalább havonta.

J5) Önkéntes szerződések rendszerét átalakítani, szerződés kötések segítségével jobban lehetne nyilvántartani az önkénteseket és hatékonyabb lehetne az elszámoltatás is.

Kutatásom megkezdésekor el sem tudtam képzelni milyen eredményeket fogok kapni a végén, tele voltam kérdéssel és reméltem, hogy mire ezeket a sorokat írom, akkorra már bölcsőbb leszek és választ kaptam a kérdéseimre. Azonban rá kellett jönnöm bármilyen mélyre próbáltam ásni, még mindig van ennél lejjebb, lehet még többet és mást kérdezni. Mindenféleképpen szeretném folytatni ezt a kutatást egy komplexebb pszichológia teszttel, amivel jobban fel lehet térképezni az önkéntes motivációkat. Emellett tervezem a kutatásomat kiterjeszteni, külföldi adatokat is vizsgálva.

Kéziratot lezártam 2013. november 19-én.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bódi György - Jung Adrienn - Lakrovits Elvira [2003]: Civil partnerség 33-37.o.
- Czike Klára-Bartal Anna Mária [2005]: Önkéntes és nonprofit szervezetek- az önkéntes tevékenységet végzők motivációi és szervezeti típusok az önkéntes foglalkoztatásban, Civitalis Egyesület, Budapest
- Czike Klára-Kuti Éva[2005]: Lakossági adományozás és önkéntes tevékenységek. Gyorsjelentés a 2004-es felmérések eredményéről, Önkéntes Központ Alapítvány-Nonprofit Kutatócsoport. Budapest
- Czike Klára-Kuti Éva [2006]: Önkéntesség, jótékonyág, társadalmi integráció, Nonprofit Kutatócsoport és Önkéntes Központ Alapítvány, Budapest
- David Jobber [1998]: Európai Marketing Nonprofit szervezetek marketingje 462-464. oldal
- Habernes, Jürgen [1993]: A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása. Budapest, Századvég-Gondolat.
- Harsányi László [1997a]: Az állam és a nonprofit szektor. INFO-Társadalomtudomány, No.42. pp. 17-21.
- Henczi Lajos [2010]: Tanulásmenedzsment Kézirat Budapest 53-71.o.
- Jeffery, A.C. [1998]: Real Civic Societies, SAGE, London
- Kákai László [2004]: Önkormányzunk értetek, de nélkületek! Pártok és civil szervezetek a helyi társadalmakban. Századvég, Budapest 32-36. o.
- Kollár Katalin N. és Szabó Éva (szerk.) [2004]: Pszichológia pedagógusoknak Osiris Tankönyvek Budapest 40-41.o.,170-190.o.,123-125.o,51-65.o.
- Kucsera Tamás Gergely [2010]: Kézikönyv civileknek (a kötet szerzői F. Tóth András et al.) - 2. átdolg., bőv. kiad. – Budapest 101-108. oldal
- Lester M. Salamon-S. Wojciech Sokolowski-Regina List [2003]: A civil társadalom „világnézetben” Civitalis Egyesület, Budapest
- Magyar Vöröskereszt [2012]: Forrás: 2011-es évi közhasznúsági jelentés és beszámoló
- Nárai Márta [2004]: A civil szervezetek szerepe és jelentőségük az egyének, közösségek, illetve... pp.616-634.
- Papp Ilona [2003]: - Szolgáltatások a harmadik évezredben Budapest Aula Kiadó 155-184. oldal
- Veres Zoltán [2005]: – Szolgáltatás marketing KJK-Kerszöv 508-523.o.

Vöröskereszt és Vörösfélhold Társaságok Nemzetközi Szövetsége [2010]: Az emberibb életért, máképp jobban, Stratégia 2020, Genf

Internetes források:

<http://voroskereszt.hu/szervezetuenk/44-nemzeti-szervezetuenk/810-a-magyar-voeroeskereszt-a-nemzetkoezi-voeroeskereszt-es-voeroesfelhold-mozgalom-resze.html> A Magyar Vöröskereszt a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörösfélhold Mozgalom része (letöltés ideje: 2013. 11.10.)

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/nonprofitregio.pdf> Központi Statisztikai Hivatal [2012. augusztus] A nonprofit szektor szerepe a régiókban című jelentése (letöltés ideje: 2013.11.02.)

<http://nonprofit.hu/content/harmadik-szektor-1998> Harsányi László [1998b] A harmadik szektor (letöltés ideje: 2013.11.02.)

http://civilnograd.hu/files/download/kutatas_doc.doc Nógrád megyei civil szervezetek forrásteremtési technikái, Nonprofit kutatás 2005. (letöltés ideje: 2013. 11. 02.)

<http://voroskereszt.hu/hireink/144-2013-evi-hirek/1685-150-eve-az-emberiessag-erejevel.html> 150 éve az emberiség erejével (letöltés ideje: 2013. 11. 03.)

<http://voroskereszt.hu/toertenetuenk.html> Történetünk (letöltés ideje: 2013. 11. 03.)

<http://voroskereszt.hu/kuldetesuenk.html> Küldetésünk (letöltés ideje: 2013. 11. 03.)

http://www.voroskeresztbp.hu/content_0-hu.html&cms_previewcontentid=656 Magyar Vöröskereszt stratégia 2020 című anyagai (letöltés ideje: 2013. 11. 11.)

http://www.voroskereszt.hu/component/content/article/63-sajtoszoba/751-egy-tanulmany-amely-felfedi-a-gazdasagi-valsag-humanitarius-hatasait-europaban-sajtokoezlemeny.html#_ednref1 Egy tanulmány, amely felfedi a gazdasági válság humanitárius hatásait Európában[2009] - Sajtóközlemény (letöltés ideje: 2013. 11. 12.)

<http://kicsiperec.hu/cikkek/koezderdeku-oenkentes-tevekenysegről-szóló-toervény-0>

<http://www.kicsiperec.hu/cikkek/2005-evi-lxxxviii-toervény-koezderdeku-oenkentes-tevekenysegről-2> Önkéntes törvény kivonatai: (letöltés ideje: 2013.11.10.)

http://www.budapestedu.hu/mi_kerdeztunk/horvath_peter [2011] „Rád is szükség van!”c. interjú Horváth Péter Zsolttal (letöltés ideje: 2013.11.14.)

http://www.artemisszio.hu/downloads/04%20onkentesseg_modszertani_hatteranyag_pdf.pdf Artemisszió Alapítvány Önkéntesség módszertani tanulmány (letöltés ideje: 2013.11.17.)

MELLÉKLETEK

1. melléklet

1993. évi XL. törvény

a Magyar Vöröskeresztről^{*}

Az Országgyűlés a háborúk áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben, 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények, ezek 1977. június 8-án aláírt I. és II. kiegészítő jegyzőkönyvei, valamint a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörösfélhold Mozgalom 1986-ban elfogadott alapszabálya szellemében a Magyar Vöröskeresztről és annak tevékenységéről a következő törvényt alkotja:

1. § (1)^{*} A Magyar Vöröskereszt (a továbbiakban: Vöröskereszt) a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörösfélhold Mozgalomhoz csatlakozó, a Nemzetközi Vöröskereszt alapelvei és elismerési feltételei szerint működő nemzeti humanitárius egyesület.

(2)^{*} A Magyarországon nyilvántartásba vett más egyesület a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörösfélhold Mozgalomhoz nem csatlakozhat, elnevezésében a Vöröskereszttel való összetéveszthetősége alkalmas megjelölést nem használhat.

(3) A Vöröskereszt szervezetét és működésének szabályait az alapszabálya állapítja meg. Az alapszabályt, illetve annak módosítását a Vöröskereszt kongresszusa hagyja jóvá.

2. § (1) A Vöröskereszt - alaptevékenysége körében - a következő feladatokat látja el:

a) háború esetén részt vesz a háború áldozatainak mentésében, az áldozatokról és a hadifoglyokról nyilvántartást vezet, a rászorulókat, illetve hozzátartozóik részére tájékoztatást, átmeneti anyagi vagy természetbeni segítyt nyújt;

b) természeti vagy más katasztrófahelyzet esetén a rászorultakat felkutatja, részükre átmeneti segélyeket, illetve jogsegélyt biztosít; az áldozatok mentésére segélycsapatokat működtet;

c) eltűnt személyek felkutatására keresőszolgálatot működtet;

d) átmeneti szállások megteremtésével, fenntartásával és egyéb módon közreműködik a menedéket kérők és a menekültek megsegítésében, előmozdítja hazatérésük lehetőségének mielőbbi megteremtését;

e) egészségneveléssel, házigondozó szolgálat kialakításával, elsősegélynyújtás oktatásával, továbbá a rendelkezésére álló eszközökkel hozzájárul az élet- és egészségvédelemhez;

f) szervezi az önkéntes véradók részvételét a véradásban, és részt vesz a vérellátás rendszerének fejlesztésében;

g) a rászorultak részére igény szerint - az alapszabályban meghatározott módokon - szociális segítséget nyújt.

(2) A Vöröskereszt az alapszabályában egyéb feladatok ellátását is vállalhatja.

(3) A Vöröskeresztet feladatai ellátása során hatósági jogkör nem illeti meg.

3. § A Vöröskereszt a 2. § (1) bekezdésében felsorolt, az alaptevékenységéhez tartozó feladatai (a továbbiakban: alapfeladatok) teljesítéséhez költségvetési támogatásban részesül külön jogszabályban meghatározottak szerint.

4. § (1)* A Vöröskereszt mentes az adó - ide nem értve az általános forgalmi adót - és illeték fizetése alól.

(2) A Magyar Vöröskeresztet a vámjogszabályban meghatározott vámmentesség (vámkedvezmény) illeti meg.

(3) Az alapfeladatok megvalósításához a Vöröskeresztnek felajánlott és általa elfogadott bármely pénzeszköz, továbbá bármely ingó és ingatlan dolog, amelynek pénzübeli értéke van - külön hatósági jóváhagyás nélkül - közérdekű célra való kötelezettségvállalásnak minősül.

5. § (1) A Vöröskereszt szervezet ismertetőjele a fehér alapon nyugvó vörös kereszt.

(2) A Vöröskereszt jelvénye kör alakú, fehér mezőben nyugvó vörös kereszt, „Magyar Vöröskereszt” körfelirattal.

(3) Az (1), illetőleg a (2) bekezdések szerinti ismertetőjel, jelvény és megnevezés (a továbbiakban együtt: jelvény) mind béke, mind háború idején a Vöröskereszt szervein kívül csak a nemzetközi egyezményekben meghatározott egészségügyi alakulatok és intézmények, valamint az utóbbiak személyzetének és felszerelésének védelmére vagy megjelölésére használható.

(4) A Vöröskereszt béke idején, kivételesen - a nemzetközi egyezményekben meghatározott célokra - engedélyezheti a jelvények, valamint annak utánzását jelentő minden jelnek vagy elnevezésnek a használatát a (3) bekezdés szerint arra nem jogosult magánszemélyek vagy szervezetek számára.

(5) A jelvénynek a (3)-(4) bekezdésben foglaltaktól eltérő használata - külön jogszabályban meghatározott - szabálysértésnek minősül.

6. § (1)* Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben [az egyesülési jogról szóló törvény](#) rendelkezései irányadóak.

(2) A Vöröskereszt e törvény hatálybalépését követő 60 napon belül köteles kérni nyilvántartásba vételét a Fővárosi Bíróságtól.

7. §* Ez a törvény a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba.

2. melléklet

A Vöröskereszt Mozgalom

1859. Solferino. A háború áldozatainak megkülönböztetés nélküli, intézményes nemzetközi védelme a XIX. század második felében vált megvalósítható és mozgósító programmá. A történelmileg szükségszerű lépést az 1859-ben lezajlott Solferinói csata ösztönözte. Az ütközet, amely az osztrák és az egyesített francia-szárd haderők között zajlott, óriási áldozatokat követelt. Henry Dunant svájci üzletember a csatatéren látva a negyvenezer halottat és sebesültet, megrendülten kereste a segítségnyújtás lehetőségét. A szomszédos falu lakosaiból önkéntes segélycsapatokat szervezett, amelyek nemzetiségre való tekintet nélkül vettek részt az ápolásban, segítségnyújtásban. E megrendítő élmény készítette Henry Dunant-t arra, hogy javaslatot fogalmazzon meg a háborúk áldozatainak védelmére és kezdeményezze egy segélyszervezet létrehozását.

Így indult – 150 éve – egy eszme, melynek hatására megalakult a humanitárius mozgalom, a Vöröskereszt (1863.).

A vörös kereszt (a svájci állampolgárságú kezdeményezők a svájci zászló – piros alapon fehér kereszt – inverzét – fehér alapon vörös keresztet – javasolták a megalakuló mozgalom jelképének.

Ezek után a különböző országokban sorra alakultak a nemzeti társaságok, amelyek a humanitárius eszmét és a jelképet elfogadva célul tűzték a segítségnyújtást, kezdetben elsősorban a háborúk sérültjeinek.

A nemzeti társaságok tevékenységének összehangolása érdekében szükségessé vált egy koordináló szervezet létrehozása, így – 90 évvel ezelőtt – 1919-ben megalakult a Vöröskereszt – Vörös Félhold Társaságok Ligája (ma Föderáció; IFRC).

Tekintettel arra, hogy a mozgalom kiterjedt az iszlám országokra is, így a jelkép kiegészült a vörös félhoddal.

A Föderáció székhelye a semleges Svájcban, Genfben van, de szerte a világon regionális képvisellel rendelkezik – Budapesten is – a ma már 186 országban működő Vöröskereszt, Vörös Félhold szervezetek munkájának segítésére.

Ugyancsak genfi székhellyel működik a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (ICRC), amely a svájci semlegesség alapján közvetítő a konfliktusokban és felügyeli a humanitárius jogok betartását (hadifoglyok, sebesültek, letartóztatottak, polgári lakosság, kulturális és egészségügyi intézmények védelme).

A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága kezdeményezésére jött létre – 1949-ben – „A háború áldozatainak védelmét szolgáló genfi egyezmények és kiegészítő jegyzőkönyvek”.

A Genfi Egyezményeket a részes országok kormányai, parlamentjei ratifikálták, így ma ez a humanitárius jog alapja.

Ugyancsak az ICRC felügyeli, hogy a nemzeti társaságok tevékenységében a Mozgalom hét alapelve (emberiesség, pártatlanság, semlegesség, függetlenség, önkéntesség, egység, egyetemesség) érvényesüljön.

A hét alapelv, ami megváltoztatja a világot

A Genfi Egyezmények és Kiegészítő jegyzőkönyveik bizonyos mértékig az alapelvek őrzői és védelmezői.

- +** A 7 Alapelv a Vöröskereszt és Vörös Félhold Mozgalom sajátja
- +** A Mozgalom valamennyi résztvevője tiszteletben tartja azokat
- +** Az Alapelvek nélkül megszűnne a Mozgalom.

Emberiesség, a Vöröskereszt és Vörösfélhold Mozgalom, amely abból az óhajból született, hogy a harcmezők sebesültjei megkülönböztetés nélkül segítségben részesüljenek, nemzeti és nemzetközi méretekben erőfeszítéseket tesz, hogy megelőzze és enyhítse az emberi szenvedést, bárhol következzenek is be. Célja az élet, az egészség védelme, az emberi személyiség tiszteletben tartása. Elősegíti a népek közötti kölcsönös megértést, barátságot, együttműködést és tartós békét.

Pártatlanság, ami a szenvedés enyhítésére törekszik, ebben csak a rászorultság mértéke szerint tesz különbséget és elsőbbséget biztosít a legsürgősebb veszélyhelyzeteknek.

Semlegesség, annak érdekében, hogy továbbra is élvezze mindenki bizalmát, az ellenségeskedések során a Mozgalom nem állhat egyik oldal mellé sem és sohasem folytathat politikai, faji vallási, illetve ideológiai természetű vitákat.

Önkéntesség, a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörösfélhold önkéntes segítő mozgalom, amelynek indítéka semmiképpen sem lehet az anyagi haszonszerzés

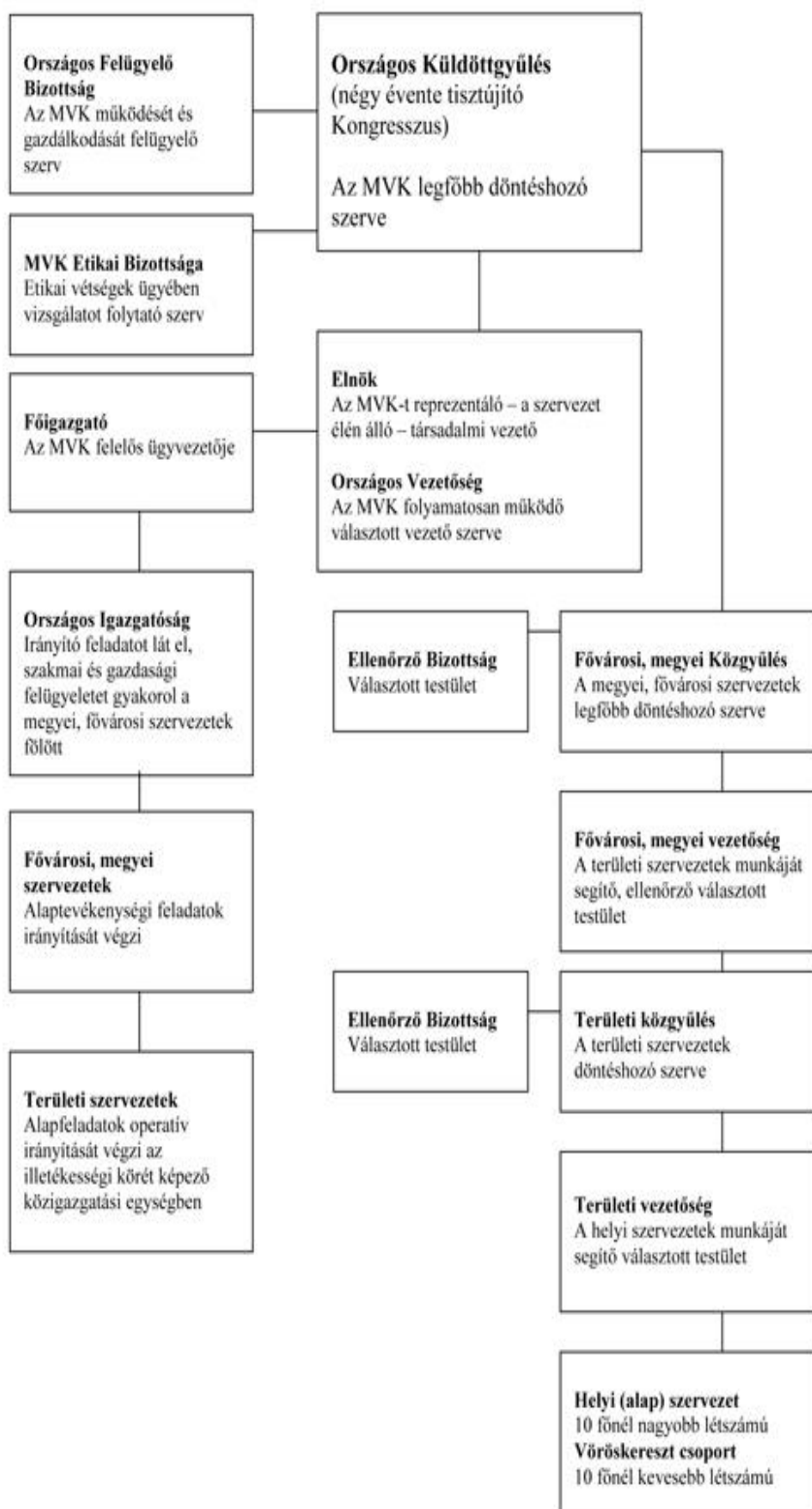
Egység, egy országban csak egy Vöröskereszt vagy Vörösfélhold Társaság létezhet, melynek mindenki előtt nyitva kell állnia. Emberbaráti tevékenységét az ország egész területére ki kell terjesztenie.

Egyetemesség, a Nemzetközi Vöröskereszt és Vörösfélhold Mozgalom világméretű intézmény, amelyben minden nemzeti társaságnak egyenlő jogai vannak, egyenlő a felelősségük és a kötelességük egymás segítésében.

(<http://voroskereszt.hu/kueldetesuenk.html> Küldetésünk (letöltés ideje: 2013. 11. 03.))

3. melléklet

A Magyar Vöröskereszt szervezeti felépítése

4. melléklet

Kérdőívem, amit az online lekérdezés során a google kérdőív szerkesztő programjával készítettem.

Link: <https://docs.google.com/forms/d/1bQmFsdY7yYbMaNBrAfizmzcCw0gPLYeX5jXt6UJHSc/viewform>

Kedves kitöltő!

A Közép-magyarországi régió Ifjúsági Vöröskeresztes szervezeteinek önkénteseinek körében végzek egy mini kutatást főiskolai TDK dolgozatomhoz. Kérlek segítsd azzal a munkámat, hogy kitöltöd a kérdőívem!

A kérdőív kitöltése anonim módon zajlik. Az adatokat csak összesítve elemzem és mutatom be kutatásom során, úgy, hogy az egyéni információk sehol sem azonosíthatóak.

A kérdőív kitöltése körülbelül 5 percet vesz igénybe.

Előre is köszönöm a segítséget!

Kurbel Andi

(MIVK önkéntes)

1. Mióta végzel önkéntes tevékenységet a Vöröskeresztnél? * (egy választós)

- kevesebb mint egy éve
- több mint egy éve, de kevesebb mint kettő
- kettőnél több éve

2. Honnan hallottál a Vöröskeresztes önkéntesség lehetőségéről először? *

Több válasz lehetőséget is megjelölhetsz!

- Iskolában
- Ismerőstől
- Rokonoktól
- Barátoktól
- Tévéből
- Rádióból
- Internet oldalról
- Facebookon
- Újságból
- Egyéb

3. Hogyan lettél önkéntes? Mi motivált abban, hogy elkezdj önkéntes tevékenységet végezni? *

Röviden írd le, akár pár szó is megteszi! ;)

4. Kérlek osztályozd 1-től 5-ig skálán, hogy a következő tevékenységek közül melyiket mennyire szívesen végzed! *

1 - a legkevésbé szeretem csinálni 5 - leginkább szeretem csinálni

	1	2	3	4	5
Véradás szervezés (pl.: szórólapozás)	☐	☐	☐	☐	☐
Arcfestés	☐	☐	☐	☐	☐
Kreatív foglalkoztató	☐	☐	☐	☐	☐
Imitáció (sérültként)	☐	☐	☐	☐	☐
Imitáció (ellátóként)	☐	☐	☐	☐	☐
Katasztrófavédelmi gyakorlatokon részt venni	☐	☐	☐	☐	☐
Elsősegélynyújtás oktatása/bemutatása	☐	☐	☐	☐	☐
Táboroztatás	☐	☐	☐	☐	☐
Csoportvezetés	☐	☐	☐	☐	☐
Elsősegélynyújtó szolgálat rendezvényen mozgóórság (pl.:	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
BESZ	☐	☐	☐	☐	☐
AIDS és/vagy drogprevenciós foglalkozásokat tartani	☐	☐	☐	☐	☐
Rendrakás, takarítás az irodában	☐	☐	☐	☐	☐
Logisztikai feladatok(pl.:adományok mozgatása)	☐	☐	☐	☐	☐

5. Melyik a kedvenc tevékenységed, amit legszívesebb végzel önkéntesként? *

Tudom, hogy nehéz, de kérlek válassz egyet! :)

- Véradás szervezés
- Imitáció (sérültként)
- Imitáció (ellátóként)
- Arcfestés
- Kreatív foglalkoztató
- Katasztrófavédelmi gyakorlatokon részt venni
- AIDS és/vagy drogprevenciós foglalkozásokat tartani
- Adminisztrációs feladatok az irodában
- Rendrakás, takarítás az irodában
- Logisztikai feladatok(pl.:adományok mozgatása)

6. Kérlek indokold meg előbbi válaszod, miért pont azt a tevékenységet szereted leginkább végezni Vöröskeresztes önkéntesként! *

Akár pár szó is elég, amennyit gondolsz! :)

7. Kérlek osztályozd az alábbi lehetőségeket, aszerint honnan szoktál leggyakrabban értesülni az aktuális program lehetőségekről? *

1-legkevésbé onnan értesülsz 5-leggyakrabban onnan értesülsz

	1	2	3	4	5
Önkéntes szervező munkatárstól	☐	☐	☐	☐	☐
Programszervező munkatárstól	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook csoportból	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook körüzenetből	☐	☐	☐	☐	☐
E-mailes körlevélből	☐	☐	☐	☐	☐
Másik önkéntestől	☐	☐	☐	☐	☐

8. Milyen gyakran végzel önkéntes munkát a Vöröskeresztnél? *

- Rendszeresen, hetente akár több órát.
- Hetente egy alkalommal.
- Havonta egy-két alkalommal.
- Félévente egy-két alkalommal
- Alkalmanként, kiemelt rendezvényekre járok csak ki.

9. Melyik Vöröskeresztes szervezetnél szoktál önkénteskedni? *

- Budapesti Ifjúsági Vöröskereszt
- Pest megyei Ifjúsági Vöröskereszt
- Magyar Imitációs Társaság
- Mindháromnál.
- Egyéb:

10. Van-e bármelyik szervezetnél hivatalos önkéntes szerződésed? *

- Igen.
- Nem.

- Nem tudom.

11. Tervezed, hogy a jövőben is folytatod az önkéntességet, akár munka mellett is? *

- Igen, biztosan.
- Talán...
- Nem hiszem.
- Ezen még nem gondolkoztam.

12. Nemed *

- Nő
- Férfi

13. Korod *

(Kérlek írd be számmal a korod!)

14. Iskolai végzettséged *

- 8 általános
- Érettségi vizsga
- Szakmunkás bizonyítvány
- OKJ-s vizsga
- Folyamatban lévő felsőfokú tanulmányok
- Főiskolai/egyetemi diploma
- Phd diploma

5. melléklet

Interjú Horváth Péter Zsolttal, a Magyar Vöröskereszt Budapesti Szervezetének ifjúsági referensével és mb. igazgató-helyettesével

1. kérdés Hogy kerültél a szervezethez?

Válasz:

2003-ban a Vöröskereszt elsősegély versenyén indultam csapatommal, amit abban az évben megnyertünk, ekkor képességeimmel kivívtuk a helyi ifjúsági szervező szimpátiáját és ezután folyamatosan megkeresett minket elsősegély oktatás lehetőségekkel. Az ezt követő mérföldkő 2004. februárjában volt, amikor az egyik ifjúsági szervező lemondott tisztségéről engem javasolt maga helyett, így lettem ifjúsági szervező. Tudni kell, hogy akkor a rendszer teljesen máshogy nézett ki, nagyjából 30 fő aktív önkéntessel dolgoztunk, volt egy központosított rendszer három ifjúsági szervező munkatárssal, nem voltak erőforrások, kapcsolatok, ismeretség, sőt még költségvetés sem, nagyon kevés rendezvényen vett részt az ifjúsági szervezet.

Nagyjából egy év „ismerkedés” után 2004-ben történt egy szemlélet váltás, akkor két másik ifjúsági szervező munkatárssal kidolgoztunk egy struktúra váltást, egy öt éves tervet, aminek a vége 2010-ben lett. Az öt éves tervnek három alappillére volt:

- 1) Szoros kapcsolat a véradás szervezéssel (ami szintén központosított),
- 2) Régióvezetőkkel szorosabb együttműködés (tudják, hogy bármilyen rendezvényre kérhetnek önkéntest)
- 3) Pályázatokból képzéseket

Ezzel egyidejűleg indult el az önkéntes adatbázis, a nyilvántartási rendszer kiépítése is.

2. kérdés: Hogy állunk most: sikerült a tervet megvalósítani? Hogy zajlott régen és most a szervezés, mik lettek a lényegi változások?

Válasz:

Régen 30 fő aktív önkéntes volt, kevesebb rendezvény, más technológia lehetőségek, én személy szerint a telefonálás híve vagyok, talán a koromból adódóan is. ☺ Régen ez úgy nézett ki a programokat összesítettük előzetesen kiküldtük emailben, aki szeretett volna az jelentkezett határidőre, őket felhívtuk kontrollképpen, utána beírtuk a program önkéntes listájába, majd hárman, az akkori szervezők leültünk és végig hívogattuk az önkénteseinket. Figyeltünk arra, hogy minden héten más embereket próbáltunk elérni a programokkal, hogy ne mindig ugyanazokat mozgassuk. Akkoriban sokkal személyesebb volt a szervezés, a

kezdetek kezdetén egy darab vonalas telefonunk volt, azon hívtuk fel először a szülőt, majd ő átadta a telefont a gyerekeknek, később ez változott a mobiltelefonok megjelenésével, már közvetlenül az önkénteseket hívtuk.

Ma már teljesen mások a körülmények, nagyon sok rendezvényt viszünk (évente 400-500 rendezvényen is jelen van a Budapesti Ifjúsági Vöröskereszt) emellett 600 regisztrált önkéntes van, ez azt jelenti, hogy ők évente legalább egy rendezvényen részt vesznek, a 600 főből a „keménymag”, akik folyamatosan aktívak nagyjából 100-120 fő, ennél a létszámnál már nem annyira gazdaságos mindenkit végig hívni (nagy lenne a telefonszámla), olcsóbb (sőt ingyen van) az email, facebook csoportok használata. Megváltozott sok minden az online világ által (nem mondom, hogy ez rossz)például ott a facebook, mint fő szervezőeszköz (én személy szerint nem szeretem, nem is használom), a szervezőink viszont szinte csak ott szerveznek, nekem ha szükségem van önkéntesre még mindig inkább rászánom az időt és végig hívom a potenciális listát, még ha több időmbe kerül is, hozzá kell tennem általában fél óra telefonálás után megvan a kívánt létszám.

3.kérdés: Szerinted melyek azok a területek, amikkel egyértelműen vonzóbbá lehet tenni az önkéntességet a fiatalok számára?

Válasz:

Mikor én ifjúsági szervező lettem három főterületet különítettünk el szakmai téren: eszme terjesztés, véradás szervezés, AIDS prevenció és szociális érzékenyítés, ezekkel kapcsolatban főleg általános iskolákban hirdettünk programokat, többek között ott volt és mai is van a zánkai kortársképző tábor is. Kiemelt szerepet kapott az elsősegélynyújtás is ebben az időben. Ma már több területen szerezhettek ismereteket az önkéntesek: arcfestés, játékmester, kreatívmester, elsősegélynyújtás, imitáció, szexuális felvilágosítás; AIDS-, drog-, dohányzás- és alkohol prevenció, csecsemőgondozási területen mélyíthetik ismereteiket, emellett van csoportvezetői képzésünk is, ahol a remélhetőleg későbbi munkatársakat képezzük.

4. kérdés: Mit gondolsz mi az, amit adni tud az önkéntes munka a fiataloknak?

Válasz:

1) Az önkénteseink megnyílnak a világ felé, bátrabbak, magabiztosabbak lesznek. A különböző rendezvényeken megismerhetik saját magukat, képességeiket, nagyfokú önismeretre tehetnek szert.

2)Képzési területekre lebontva elmondható:

- Az eszme képzés során elsajátítják az önkéntesek a szervezet történelmi háttérét, képesek lesznek egy előadás, prezentációt megtartani akár iskolai osztályuk előtt.

- Az elsősegély nyújtás képzés során alapvető elsősegély ismereteket tanulnak az önkéntesek, ami hasznos a hétköznapi életben is, de van benne egy pályaaorientációs cél is, hiszen nem egy most is aktív önkéntesünk mentőápoló, mentőtiszt vagy orvostan hallgató.

- A gyermekfoglalkoztató programokhoz szükséges képzés (arcfestés, kreatívmester, játékmester) pedig segít az önkénteseknek megtanulni a gyerekek nyelvén, gyerekekkel játszani, itt a lány önkéntesek bevonása halmozottan tud történni, míg az elsősegély területét inkább a fiúk választják. Ennél is van pályaaorientációs hatás: pedagógus, szociálismunkás, védőnő, egészségnevelő szakokat választanak sok esetben az önkéntesek.

És akkor most mondom a legfontosabbat, a TÁRSASÁG, hiszen nagyon sokan, sőt szerintem mindenki a társaság miatt jár a rendezvényekre, a közösségnek van a legnagyobb ereje. Itt jegyezném meg, hogy nagy hiányosságnak érzem, hogy mostanában kevesebb önkéntes találkozót szervezünk, korábban ezt önkéntesek vagy szervezők csinálták (volt mikulás buli, farsang stb.), ezek hiányoznak, hogy erősítsék a kohéziót. Nem rég volt egy önkéntes találkozó, a Sziklakórház jóvoltából önkéntesek ingyenesen együtt elmehettek egy kirándulásra, ezt az én közreműködésemmel egy jó régi önkéntes szervezte meg, ő volt a mozgató rugó, a program nagyon jól sikerült, úgy gondolom több ilyet kéne csinálnunk.

5. kérdés: Mivel lehet motiválni az önkénteseket szerinted?

Válasz:

Az előbb elmondottakkal szerintem maximálisan, továbbá vannak extra jutalmak például ilyen volt évekig, hogy a legaktívabb véradásszervező önkéntesek jöhettek a SZIGET fesztiválra az ott szervezett véradásra segíteni és természetesen este a koncerteken is ott maradhattak. Valamint van egy önkéntes díjunk, amit hagyományosan a legaktívabb önkéntesek kapnak február 9-én a közgyűlésen. Az elsősegély szakiránynak motiváció szokott lenni a Balatoni Elsősegélynyújtó Szolgálat, két hét balatoni szolgálat teljes ellátással. Továbbá vannak még egyéb táborozási lehetőségek, továbbképzések az érdeklődők számára.

6. kérdés: Mik az elkövetkező időszakra a fejlesztési terveitek?

Válasz:

Két főirányba szeretnénk elmenni:

1) Szeretnénk kialakítani egy lokálpatrióta önálló ifjúsági önkéntes csoportot minden régióban, akár kerületben, akik magukat tudják kézben tartani, megvan a kellő szervezettség, lelkesedés hozzá, hogy önszerveződők legyenek. Ebben az esetben az ifjúsági szervezők csak megküldik, hogy milyen rendezvények lesznek és a régió (kerület) önkéntesei jelentkeznek, ezt elküldik a főszervezőnek, alapvetően a helyi csapat vinné a rendezvényeket, (pl.: egy csepeli véradásra csepeli önkéntesek mennének ki és nem észak-budaiak) ez minden

szempontból optimális lenne. Ehhez több mindenre van szükség: összetartó ifjúsági szervező csapatra, még most csiszolódnak össze, mert nyáron lett új szervezőnk. Viszont elmondható, hogy minkét érkezett lány szervező nagyon bájos és kedves, személyiségükkel bevonzzák az önkénteseket a programokra. Sajnos a szervezők pillanatnyilag túlterheltek, ez is megváltozna a helyi szervezetek hatékony működésével.

2) Egy nagyon fontos lehetőség nyílt most a számunkra, hogy ezt a tervünket megvalósítsuk, összesen 50 iskola keresett minket, hogy a kötelező közösségi szolgálatot szeretné a partneri kapcsolatban a Vöröskereszttel teljesíteni az iskola. Ez hatalmas megtiszteltetés számunkra és kihívás is természetesen, hogy ennyi „önkéntest” mozgassunk. Az elsőszámú terv, hogy minden iskolából 2-2 főt kiképzünk elsősegélynyújtónak, akik az iskolában tudnak folyosószolgálatot ellátni vagy iskolai rendezvényeken segíteni, ezenkívül a képzés révén képesek lesznek oktatni az elsősegélynyújtást, azaz már ők is tudnak képzést tartani, ami bizonyítványt ad, így még több segítőt generálnak. Az iskolán belüli tevékenységen kívül tudjuk őket a saját rendezvényeinkre hívni, hiszen megvan az elérhetőségük, bekerülnek az adatbázisba, összefoglalva ezek az irányok.

5. melléklet: Önkéntes csoportképek

1. Arcfestő képzés, középen lilára festett arccal a képzés vezetője, Horváth Péter Zsolt látható, akivel interjút készítettem, ma ifjúsági referens.

2. Baleset szimulációs képzés csoportképe, pápaszem hematóma gyakorlása.

3. Elnökök és önkéntesek, 2013. szeptemberében az IFRC elnöke a Magyar Vöröskeresztnél járt, a képen Dr. Göndöcs Zsigmond (jobb közép) MVK elnöke és Tadateru Konoé (bal közép) az IFRC elnöke látható, körülöttük pedig mi önkéntesek, akik a fogadást szervezésében közreműködtünk.

4. Önkéntes találkozó a Szilakórházban 2013. novemberében néhány lelkes önkéntes karöltve Horváth Péter Zsolttal megszervezték ezt a nagyszerű találkozót, amikor önkéntesek együtt ingyen részt vehettek egy Szilakórház túrán.

5. „Imitátorok és ellátóik, együtt szép az élet!” Az Isteni műszak című magyar film Corvin mozi bemutatása alkalmával a mozi felkérte minket, hogy rendezzünk baleset szimulációs bemutatót, a csoportkép a nap végén készült.